

NBV21

Voorwoord

*Het gras verdort en de bloem verwelkt,
maar het woord van onze God houdt eeuwig stand.*
Jesaja 40:8, NBV21

Voor u liggen de eerste teksten van de vernieuwde NBV, die in het najaar van 2021 zal verschijnen: de NBV21.

Waarom een nieuwe versie?

Vanaf het begin was het de bedoeling dat deze nieuwe versie er zou komen. Bij het verschijnen van de NBV in 2004 vroeg het Nederlands Bijbelgenootschap de lezers om deze vertaling te gebruiken, te beproeven, en hun reactie aan het NBG te laten weten. Er kwamen duizenden brieven en e-mails binnen. Daarbij zaten vele – enkele duizenden – suggesties om de vertaling te verbeteren. In de revisie zijn al deze reacties meegenomen. Het heeft tot veel verbeteringen geleid.

Wat is er nieuw?

De afgelopen jaren hebben vertalers van het Nederlands Bijbelgenootschap gewerkt aan deze nieuwe versie van de NBV. De hele vertaling is, vers voor vers, opnieuw aan de brontekst getoetst en aangescherpt. We hebben gebruikgemaakt van alle reacties, afkomstig van voorgangers, wetenschappers en gewone bijbellezers. Er zijn meer dan 12.000 verbeteringen doorgevoerd (eerbiedskapitalen niet meegerekend).

Met de NBV21 bieden we een vertaling die tegelijkertijd nog nauwkeuriger en nog sprekender is. De NBV wás al een prachtige vertaling. Dat is zo en dat blijft zo. Maar het open einde is nu afgehecht: de vertaling is beproefd en alle respons is benut. Met deze nieuwe en verbeterde versie is de cirkel rond.

Over deze uitgave

U vindt in dit boekje een selectie uit de NBV21. We hebben gekozen voor diversiteit: korte teksten uit veel verschillende bijbelboeken en van veel verschillende genres. Achterin vindt u een uitgebreide toelichting. Daarin kunt u meer lezen over het project NBV21 en de manier waarop we alle lezersreacties hebben meegenomen. En u vindt daarna ook bij elke passage een toelichting op de belangrijkste wijzigingen in de NBV21.

We hopen op uw betrokkenheid op weg naar de verschijning van de NBV21. U kunt ons werk hieraan op de voet volgen door u in te schrijven voor onze nieuwsbrief via nbv21.nl.

Genesis

De schepping van hemel en aarde

1 In het begin schiep God de hemel en de aarde.² De aarde was woest en doods, duisternis lag over de oervloed, en over het water zweefde Gods geest.

³ God zei: ‘Laat er licht zijn,’ en er was licht.

⁴ God zag dat het licht goed was, en Hij scheidde het licht van de duisternis; ⁵ het licht noemde Hij dag, de duisternis noemde Hij nacht. Het werd avond en het werd morgen. De eerste dag.

⁶ God zei: ‘Laat er midden in het water een gewelf komen dat de watermassa’s van elkaar scheidt.’ ⁷ God maakte het gewelf en scheidde het water onder het gewelf van het water erboven. Zo gebeurde het. ⁸ Hij noemde het gewelf hemel. Het werd avond en het werd morgen. De tweede dag.

⁹ God zei: ‘Laat het water onder de hemel naar één plaats stromen, zodat er droog land verschijnt.’ En zo gebeurde het. ¹⁰ Het droge noemde Hij aarde, het samengestroomde water noemde Hij zee. En God zag dat het goed was.

¹¹ God zei: ‘Laat overal op aarde jong groen ontkiemen: zaadvormende planten en alle soorten bomen die vruchten dragen met zaad erin.’ En zo gebeurde het. ¹² De aarde bracht jong groen voort: alle soorten zaadvormende planten en alle soorten bomen die vruchten droegen met zaad erin. En God zag dat het goed was. ¹³ Het werd avond en het werd morgen. De derde dag.

¹⁴ God zei: ‘Laten er lichten aan het hemelgewelf komen om de dag te scheiden van de nacht. Ze moeten dienen als tekens die de feesten aangeven, en de dagen en de jaren, ¹⁵ en als lampen aan het hemelgewelf, om licht te geven op de aarde.’ En zo gebeurde het. ¹⁶ God maakte de twee grote lichten, het grootste om over de dag te heersen, het kleinere om over de nacht te heersen, en ook de sterren. ¹⁷ Hij plaatste ze aan het hemelgewelf om licht te geven op de aarde, ¹⁸ om te heersen over de dag en de nacht en om het licht te scheiden van de duisternis. En God zag dat het goed was. ¹⁹ Het werd avond en het werd morgen. De vierde dag.

²⁰ God zei: ‘Laat het water wemelen van levende wezens, en laten er boven de aarde, langs het hemelgewelf, vogels vliegen.’ ²¹ En God schiep de grote zeemonsters en alle soorten levende wezens waarvan het water wemelt en krioeit, en alle soorten vogels, alles wat vleugels heeft. En God zag dat het goed was. ²² God zegende ze met de woorden: ‘Wees vruchtbaar en word talrijk en vul het water van de zee. En ook de vogels moeten talrijk worden, overal op aarde.’ ²³ Het werd avond en het werd morgen. De vijfde dag.

²⁴ God zei: ‘Laat de aarde alle soorten levende wezens voortbrengen: alle soorten vee, kruipende dieren en wilde dieren.’ En zo gebeurde het. ²⁵ God maakte alle soorten in het

1:1–12 Ps. 104:1–14 1:1–2 Gen. 2:4–25 1:1 Job 38:1–39:30; Ps. 8:1 1:2 Joh. 1:1–3; Kol. 1:15–17; Hebr. 1:2–3 1:3 Ps. 33:6; 2 Kor. 4:6; Hebr. 11:3 1:7 Spr. 8:28 1:9 2 Petr. 3:5 1:14 Jes. 40:26; Jer. 31:35 1:16 Ps. 136:7–9 1:20 Job 12:7–10 1:22 Gen. 1:28; 8:17; 9:2

1:1 In het begin schiep God de hemel en de aarde—Ook mogelijk is de vertaling: ‘Toen God begon met het scheppen van de hemel en de aarde, [...]’.

1:2 over het water zweefde Gods geest—Gods geest, of: ‘Gods adem’ of ‘Gods wind’. Ook mogelijk is de vertaling: ‘een hevige wind waaide over het water’.

wild levende dieren, alle soorten vee en alle soorten dieren die op de aardbodem rondkruipen. En God zag dat het goed was.

²⁶ God zei: 'Laten Wij mensen maken die ons evenbeeld zijn, die op Ons lijken; zij moeten heersen over de vissen van de zee en de vogels van de hemel, over het vee, over de hele aarde en over alles wat daarop rondkruipt.'²⁷ God schiep de mens als zijn evenbeeld, als evenbeeld van God schiep Hij hem, mannelijk en vrouwelijk schiep Hij de mensen. ²⁸ Hij zegende hen en zei tegen hen: 'Wees vruchtbaar en word talrijk, bevolk de aarde en breng haar onder je gezag; heers over de vissen van de zee, over de vogels van de hemel en over alle dieren die op de aarde rondkruipen.'²⁹ Ook zei God: 'Hierbij geef Ik jullie alle zaaddragende planten en alle vruchtbomen op de aarde; dat zal jullie voedsel zijn. ³⁰ Aan de dieren die in het wild leven, aan de vogels van de hemel en aan de levende wezens die op de aarde rondkruipen, geef Ik alle groene planten tot voedsel.' En zo gebeurde het. ³¹ God zag alles wat Hij had gemaakt: het was zeer goed. Het werd avond en het werd morgen. De zesde dag.

Zo werden de hemel en de aarde in al hun rijkdom voltooid. ² Op de zevende dag had God zijn werk voltooid. Op de zevende dag rustte Hij van het werk dat Hij gedaan had. ³ God zegende de zevende dag en heiligde die, want op die dag rustte Hij van heel zijn schepingswerk.

De tuin van Eden

⁴ Dit is de geschiedenis van de hemel en de aarde, zo werden ze geschapen.

In de tijd dat de HEER God aarde en hemel maakte, ⁵ groeide er op de aarde nog geen enkele struik en was er geen enkel gewas opgeschoten, want de HEER God had het nog niet laten regenen op de aarde, en er waren geen mensen om het land te bewerken; ⁶ wel was er water dat uit de aarde opweldde en de aardbodem overal bevloede. ⁷ Toen maakte de HEER God de mens. Hij vormde hem uit stof, uit aarde, en blies hem levensadem in de neus. Zo werd de mens een levend wezen.

⁸ De HEER God legde in het oosten, in Eden, een tuin aan en daarin plaatste Hij de mens die

Hij had gemaakt. ⁹ Hij liet uit de aarde allerlei bomen opschieten die er aanlokkelijk uitzagen, met heerlijke vruchten. In het midden van de tuin stonden de levensboom en de boom van de kennis van goed en kwaad.

¹⁰ Er ontspringt in Eden een rivier die de tuin bevloeit. Verderop vertakt ze zich in vier grote stromen. ¹¹ Een daarvan is de Pison; die stroomt om heel Chawila heen, het land waar goud gevonden wordt. ¹² (Het goud van dat land is uitstekend, en er is daar ook balsemhars en onyx.) ¹³ De tweede rivier heet Gichon; die stroomt om heel Nubië heen. ¹⁴ De derde rivier heet Tigris; die loopt ten oosten van Assyrië. De vierde ten slotte is de Eufraat.

¹⁵ De HEER God bracht de mens dus in de tuin van Eden, om die te bewerken en erover te waken. ¹⁶ Hij legde hem het volgende verbod op: 'Van alle bomen in de tuin mag je eten, ¹⁷ maar niet van de boom van de kennis van goed en kwaad; wanneer je daarvan eet, zul je onherroepelijk sterven.'

¹⁸ De HEER God zei: 'Het is niet goed dat de mens alleen is, Ik zal een helper voor hem maken die bij hem past.'¹⁹ Toen vormde Hij uit aarde alle in het wild levende dieren en alle vogels, en Hij bracht die bij de mens om te zien welke namen de mens ze zou geven: zoals hij elk levend wezen zou noemen, zo zou het heten. ²⁰ De mens gaf namen aan al het vee, aan alle vogels en alle wilde dieren, maar hij vond geen helper die bij hem paste. ²¹ Toen liet de HEER God de mens in een diepe slaap vallen, en terwijl de mens sliep nam Hij een van zijn ribben weg, en Hij sloot het lichaam weer op die plaats. ²² Uit de rib die Hij bij de mens had weggenomen, bouwde de HEER God een vrouw en Hij bracht haar bij de mens. ²³ Toen riep de mens uit:

'Dit is ze!

Mijn eigen gebeente,
mijn eigen vlees en bloed.
Vrouw wordt zij genoemd,
genomen uit een man.'

²⁴ Daarom maakt een man zich los van zijn vader en moeder en hecht hij zich aan zijn vrouw, en zij zullen één lichaam zijn.

²⁵ Beiden waren ze naakt, de mens en zijn vrouw, maar ze schaamden zich niet voor elkaar.

3 Van alle in het wild levende dieren die de HEER God gemaakt had, was de slang het sluwst. Dit dier vroeg aan de vrouw: 'Heeft God werkelijk gezegd dat jullie van geen enkele boom in de tuin mogen eten?' ² 'We mogen de vruchten van alle bomen eten,' antwoordde de vrouw, ³ 'behalve die van de boom in het midden van de tuin. God heeft ons verboden van de vruchten van die boom te eten of ze zelfs maar aan te raken; doen we dat toch, dan zullen we sterven.'⁴ 'Jullie zullen helemaal niet sterven,' zei de slang. ⁵ 'Integendeel, God weet dat jullie de ogen zullen opengaan zodra je daarvan eet, en dat jullie dan als God zullen zijn en kennis zullen hebben van goed en kwaad.'

⁶ De vrouw keek naar de boom. Zijn vruchten zagen er heerlijk uit, ze waren een lust voor het oog, en ze vond het aanlokkelijk dat de boom haar wijsheid zou schenken. Ze plukte een paar vruchten en at ervan. Ze gaf ook wat aan haar man, die bij haar was, en ook hij at ervan. ⁷ Toen gingen hun beiden de ogen open en merkten ze dat ze naakt waren. Daarom regen ze vijgenbladeren aan elkaar en maakten er lendenschorten van.

⁸ Toen de mens en zijn vrouw de HEER God in de koelte van de avondwind door de tuin hoorden wandelen, verborgen zij zich voor Hem tussen de bomen. ⁹ Maar de HEER God riep de mens: 'Waar ben je?' ¹⁰ Hij antwoordde: 'Ik hoorde U in de tuin en werd bang omdat ik naakt ben; daarom verborg ik me.'¹¹ 'Wie heeft je verteld dat je naakt bent? Heb je soms gegeten van de boom waarvan Ik je verboden had te eten?' ¹² De mens antwoordde: 'De vrouw die

U mij hebt gegeven om mij terzijde te staan, gaf mij vruchten van de boom en toen heb ik ervan gegeten.'¹³ 'Waarom heb je dat gedaan?' vroeg de HEER God aan de vrouw. En zij antwoordde: 'De slang heeft me misleid en toen heb ik ervan gegeten.'

¹⁴ De HEER God zei tegen de slang:

'Vervloekt ben jij dat je dit hebt gedaan,
het vee zal je voortaan mijden,
wilde dieren wenden zich af;
op je buik zul je kruipen
en stof zul je eten,
je hele leven lang.
¹⁵ Vijandschap sticht Ik tussen jou
en de vrouw,
tussen jouw nageslacht en het hare;
dat verbrijzelt jou de kop,
jij bijt het in de hiel.'

¹⁶ Tegen de vrouw zei Hij:

'Je zwangerschap maak Ik tot een zware last,
zwoegen zul je als je baart.
Je zult je man begeren,
en hij zal over je heersen.'

¹⁷ Tegen de mens zei Hij:

'Je hebt geluisterd naar je vrouw,
gegeten van de boom die Ik je had verboden.
Vervloekt is de akker om wat jij hebt gedaan,
zwoegen zul je om ervan te eten,
je hele leven lang.'

1:26 Gen. 5:1; 1 Kor. 11:7; Ef. 4:24; Kol. 3:10 1:27 Gen. 9:6; Mat. 19:4; Marc. 10:6; Jak. 3:9 1:28 Gen. 9:1,7; Ps. 8:6-9; Jak. 3:7 1:29-30 Ps. 104:14 1:31 1 Tim. 4:4 2:2-3 Hebr. 4:4 2:3 Ex. 20:11; 31:16-17; Hebr. 4:10 2:4-25 Gen. 1:1-2:4 2:7 Job 33:4; Ps. 104:29; Pred. 3:20; 1 Kor. 15:45 2:9 Gen. 3:22; Op. 2:7; 22:2,14 2:19 Pred. 3:20 2:22 1 Kor. 11:8-9; 1 Tim. 2:13 2:24 Mat. 19:5; Marc. 10:7-8; 1 Kor. 6:16; Ef. 5:31 3:1-24 Rom. 5:12-21 3:1-6 1 Tim. 2:14 3:1 Op. 12:9; 20:2 3:8 1 Kon. 19:12-13 3:13 2 Kor. 11:3 3:14 Jes. 65:25 3:17 Hebr. 6:8

2:5 geen mensen om het land te bewerken - In het Hebreeuws is er hier en in het vervolg een woordspel tussen 'adam, 'mens', en 'adama, 'land/aarde/aardbodem/akker'.

2:23 Vrouw wordt zij genoemd, / genomen uit een man - In het Hebreeuws is er een woordspel tussen 'iesja, 'vrouw', en 'iesj, 'man'.

3:5 als God - Ook mogelijk is de vertaling: 'als goden'.

¹⁸ Dorens en distels zullen er groeien, toch moet je van zijn gewassen leven.

¹⁹ Zweten zul je voor je brood, totdat je terugkeert tot de aarde, waaruit je bent genomen: stof ben je, tot stof keer je terug.’

²⁰ De mens noemde zijn vrouw Eva; zij is de moeder van alle levenden geworden. ²¹ De HEER God maakte voor de mens en zijn vrouw kleren van dierenvellen en trok hun die aan.

²² Toen zei de HEER God: ‘Nu is de mens aan Ons gelijk geworden, nu heeft hij kennis van goed en kwaad. Nu wil Ik voorkomen dat hij ook vruchten van de levensboom plukt, want als hij die zou eten, zou hij eeuwig leven.’

²³ Daarom stuurde Hij de mens weg uit de tuin van Eden om de aarde waaruit hij was genomen te gaan bewerken. ²⁴ En nadat Hij hem had weggejaagd, plaatste Hij ten oosten van de tuin van Eden de cherubs en het heen en weer flitsende, vlammeende zwaard. Zij moesten de weg naar de levensboom bewaken.

Abram naar Kanaän

12 De HEER zei tegen Abram: ‘Trek weg uit je land, verlaat je familie, verlaat ook je naaste verwanten, en ga naar het land dat Ik je zal wijzen.

² Ik zal je tot een groot volk maken, Ik zal je zegenen, je naam veel aanzien geven, een bron van zegen zul je zijn.

³ Ik zal zegenen wie jou zegenen, wie jou vervloekt, zal Ik vervloeken. In jou zullen alle volken op aarde gezegend worden.’

^{4,5} Abram trok weg uit Charan, zoals de HEER hem had opgedragen, en Lot, de zoon van zijn broer, ging met hem mee. Abram was toen vijfenzeventig jaar. Hij nam zijn vrouw Sarai mee en alle bezittingen die ze hadden verworven en de slaven en slavinnen die ze in Charan hadden verkregen. Zo gingen ze op weg naar Kanaän. Toen ze daar waren aangekomen, ⁶ trok Abram het land door tot aan de eik van More, bij Sichem. In die tijd werd het land bewoond door de Kanaänieten. ⁷ Maar de HEER verscheen aan Abram en zei: ‘Ik zal dit land aan jouw nakomelingen geven.’ Toen bouwde Abram op die plaats een altaar voor de HEER, die aan hem verschenen was. ⁸ Daarvandaan trok hij naar het bergland dat oostelijk van Betel ligt, en ergens ten oosten van Betel en ten westen van Ai sloeg hij zijn tent op. Hij bouwde er een altaar voor de HEER en riep er zijn naam aan. ⁹ Steeds verder reisde Abram, in de richting van de Negev.

Ruth

1 In de tijd dat de rechters het volk leidden, brak er een hongersnood uit in het land. Een man trok daarom met zijn vrouw en zijn twee zonen weg uit Betlehem in Juda, om als vreemdeling te gaan wonen in de vlakke van Moab. ² De naam van de man was Elimelech, die van zijn vrouw Naomi, en zijn twee zonen heetten Machlon en Kiljon; het waren Efratieten uit Betlehem in Juda. Toen ze in de vlakke van Moab waren aangekomen, bleven ze daar wonen. ³ Na enige tijd stierf Elimelech, de man van Naomi, en zij bleef achter met haar twee zonen. ⁴ Zij trouwden allebei met een Moabitische vrouw. De naam van de ene was Orpa, die van de andere was Ruth. Nadat ze daar ongeveer tien jaar gewoond hadden, ⁵ stierven ook Machlon en Kiljon, en de vrouw bleef alleen achter, zonder haar twee zonen en zonder haar man.

⁶ Toen Naomi hoorde, daar in Moab, dat de HEER zich het lot van zijn volk had aangetrokken en het weer brood had gegeven, maakte ze zich samen met haar twee schoondochters gereed om Moab te verlaten en terug te keren. ⁷ Samen met hen verliet ze de plaats waar ze gewoond had en ging terug naar Juda. Maar eenmaal onderweg ⁸ zei Naomi: ‘Gaan jullie nu maar allebei terug naar het huis van je moeder. Moge de HEER zo goed voor jullie zijn als jullie voor mij en mijn gestorven zonen zijn geweest. ⁹ Moge Hij ervoor zorgen dat jullie allebei geborgenheid vinden in het huis van een man,’ en ze kuste hen. Toen barstten zij in tranen uit ¹⁰ en zeiden: ‘Maar we willen met u terugkeren

naar uw volk!’ ¹¹ ‘Ga terug, mijn dochters,’ zei Naomi, ‘waarom zouden jullie met mij meegaan? Kan ik soms nog zonen krijgen die jullie mannen kunnen worden?’ ¹² Ga toch terug, want ik ben te oud voor een man. Zelfs al zou ik nog hoop koesteren, zelfs al sliep ik vannacht nog met een man en al bracht ik nog zonen ter wereld – ¹³ zouden jullie dan wachten tot ze groot zijn en je ervan laten weerhouden met een andere man te trouwen? Nee, mijn dochters, mijn lot is te bitter voor jullie; de HEER heeft zich tegen mij gekeerd.’ ¹⁴ Opnieuw begonnen zij te huilen. Orpa kuste haar schoonmoeder vaarwel, maar Ruth week niet van haar zijde. ¹⁵ ‘Kijk, je schoonzus gaat terug naar haar volk en haar god,’ zei Naomi, ‘ga haar toch achterna!’ ¹⁶ Maar Ruth antwoordde: ‘Vraag me toch niet langer u te verlaten en terug te gaan, weg van u. Waar u gaat, zal ik gaan, waar u slaapt, zal ik slapen; uw volk is mijn volk en uw God is mijn God. ¹⁷ Waar u sterft, zal ook ik sterven, en daar zal ik begraven worden. Alleen de dood zal mij van u scheiden, en anders mag de HEER met mij doen wat Hij wil!’ ¹⁸ Naomi zag dat Ruth vastbesloten was om met haar mee te gaan en drong niet langer aan. ¹⁹ Zo gingen zij samen verder, tot in Betlehem.

Hun aankomst in Betlehem baarde veel opzien. Overal in de stad riepen de vrouwen: ‘Dat is toch Naomi?’ ²⁰ Maar ze zei tegen hen: ‘Noem me niet Naomi, noem me Mara, want de Ontzagwekkende heeft mijn lot zeer bitter gemaakt. ²¹ Toen ik hier wegging had ik alles, maar de HEER heeft mij met lege handen laten

12:1 Hand. 7:2–3; Hebr. 11:8 12:3 Gen. 18:18; 22:18; 26:4; 27:29; 28:14; Num. 24:9; Hand. 3:25; Gal. 3:8
12:6 Gen. 33:18–20 12:7 Gen. 13:15; 15:18; 17:8; 26:3; 28:13; Deut. 6:10; 30:20; Rech. 2:1; Hand. 7:5; Gal. 3:16
3:19 Gen. 2:7; Ps. 90:3; 104:29; Pred. 12:7 3:22 Op. 22:2–3,14

3:20 Eva – Eva betekent ‘leven’.

12:3 In jou zullen alle volken op aarde gezegend worden – Ook mogelijk is de vertaling: ‘Alle volken op aarde zullen wensend gezegend te worden als jij’.

1:2 1 Kron. 4:4; Micha 5:1 1:11 Gen. 38:8–11; Deut. 25:5–6 1:16 2 Sam. 15:21; 2 Kon. 2:2–4 1:20 Ex. 15:23

1:20 Naomi – Naomi betekent ‘de gelukkige’.

1:20 Mara – Mara betekent ‘de bittere’.

terugkomen. Waarom mij nog Naomi noemen, nu de HEER zich tegen mij heeft gekeerd, nu de Ontzagwekkende me kwaad heeft gedaan?’²² Zo kwam Naomi terug uit Moab, samen met haar schoondochter Ruth, de Moabitische. Ze kwamen in Betlehem aan bij het begin van de gersteoogst.

2 Nu was Naomi van de kant van haar echtgenoot Elimelech verwant aan een moedig en invloedrijk man, die Boaz heette.

² Ruth, de Moabitische, zei tegen Naomi: ‘Ik wil graag naar het land gaan om aren te lezen bij iemand die mij goedgezind is.’ Naomi antwoordde: ‘Doe dat maar, mijn dochter.’³ Ze ging dus naar het land om aren te lezen, achter de maaiers aan. Bij toeval kwam ze op de akker van Boaz, het familielid van Elimelech.⁴ Na enige tijd kwam Boaz zelf eraan, uit Betlehem. ‘De HEER zij met jullie,’ groette hij de maaiers. ‘De HEER zegene u,’ groetten zij terug.⁵ Boaz vroeg de voorman van zijn maaiers: ‘Bij wie hoort die jonge vrouw daar?’⁶ De man antwoordde: ‘Dat is de Moabitische vrouw die met Naomi mee teruggekomen is.’⁷ Toen ze hier aankwam zei ze: ‘Ik zou graag achter de maaiers aan willen gaan om aren te lezen bij de schoven,’ en nu is ze hier al de hele dag, vanaf de vroege ochtend – ze heeft maar even gezeten.’⁸ Daarop zei Boaz tegen Ruth: ‘Luister goed, mijn dochter. Je moet niet naar een andere akker gaan om aren te lezen; ga hier niet weg, maar blijf dicht bij de vrouwen die voor mij werken.’⁹ Volg ze op de voeten houd je ogen gericht op het veld waar gemaaid wordt. Ik zal mijn mannen zeggen je niet lastig te vallen. Als je dorst hebt, ga dan naar de kruiken en drink van het water dat ze daar scheppen.’¹⁰ Ze knielde, boog diep voorover en zei: ‘Waarom bent u zo vriendelijk voor mij? U behandelt mij goed, terwijl ik toch maar een vreemdeling ben.’¹¹ Boaz antwoordde: ‘Meer dan eens is mij verteld over alles wat je voor je schoonmoeder hebt gedaan na de dood van je man: dat je je vader en moeder en je geboorteland hebt verlaten en naar een volk bent gegaan dat je volkomen onbekend was.’¹² Moge de HEER je daarvoor rijkelijk belonen – de HEER, de God van Israël, onder wiens vleugels je bent komen schuilen.’¹³ ‘U bent goed voor mij, heer,’ zei

ze. ‘U biedt me troost en spreekt me moed in, terwijl ik niet eens bij u in dienst ben.’

¹⁴ Toen het etenstijd was zei Boaz tegen haar: ‘Kom maar hier en neem een stuk brood en doop het in de wijn.’ Ze ging naast de maaiers zitten, en hij gaf haar geroosterd graan. Ze at tot ze genoeg had en ze hield zelfs nog over.¹⁵ Toen ze weer opstond om te gaan werken, gaf Boaz zijn mannen de volgende opdracht: ‘Laat haar ook tussen de schoven aren lezen, zeg daar niets van.’¹⁶ Integendeel, jullie moeten juist wat halmen voor haar uit de bundels trekken en die laten liggen, zodat zij ze op kan rapen. Verwijt haar dus niets.’¹⁷ Zij werkte tot de avond op het veld en sloeg de korrels uit de aren die ze geraapt had. Het was ongeveer een efa gerst.¹⁸ Ze pakte het op en ging terug naar de stad.

Toen Naomi zag hoeveel ze verzameld had, en toen Ruth haar ook nog gaf wat ze van het middagmaal had overgehouden,¹⁹ riep ze uit: ‘Waar heb jij vandaag aren gelezen, waar heb je gewerkt? Gezegend de man die jou zo goed heeft behandeld!’ Ruth vertelde haar schoonmoeder dat de man bij wie ze die dag gewerkt had, Boaz heette.²⁰ Toen zei Naomi tegen haar schoondochter: ‘Moge de HEER hem zegenen, want hij heeft trouw bewezen aan de levenden en aan de doden.’ En ze vervolgde: ‘Hij is een naaste verwant van ons en kan daarom zijn rechten als lossers laten gelden.’²¹ Ruth, de Moabitische, zei: ‘Hij heeft ook nog tegen me gezegd dat ik bij zijn maaiers moest blijven totdat zijn hele oogst is binnengehaald.’²² ‘Het is goed dat je optrekt met de vrouwen op zijn land, mijn dochter,’ zei Naomi tegen Ruth, ‘want dan zal niemand je op een ander veld lastig kunnen vallen.’²³ Ze bleef dus aren lezen bij de vrouwen die voor Boaz werkten, tot het einde van de gerste- en de tarweoogst. Al die tijd woonde ze bij haar schoonmoeder.

3 Op een dag zei Naomi, haar schoonmoeder: ‘Mijn dochter, zal ik niet een thuis voor je zoeken waar het je goed zal gaan?’² Boaz, bij wie je gewerkt hebt, is zoals je weet familie van ons. Vanavond zal hij op de dorsvloer gerst wassen. ³ Baad je, wrijf je in met olie, kleed je aan en ga naar de dorsvloer. Zorg dat hij je niet ziet voordat hij klaar is met eten

en drinken.⁴ Als hij gaat slapen moet je goed opletten waar hij zich neerlegt, en dan moet je naar hem toe gaan, de deken aan zijn voeten-einde terugslaan en daar gaan liggen. Hij zal je dan wel vertellen wat je moet doen.’⁵ Ruth antwoordde: ‘Ik zal doen wat u mij zegt.’⁶ Ze ging naar de dorsvloer en deed precies wat haar schoonmoeder haar had opgedragen.

⁷ Boaz at en dronk, voelde zich voldaan, en legde zich te slapen tegen een hoop gerst. Toen kwam Ruth stilletjes naar hem toe, sloeg de deken aan zijn voeten-einde terug en ging liggen.⁸ Midden in de nacht schrok hij wakker, draaide zich om en zag een vrouw aan zijn voeten-einde liggen.⁹ ‘Wie ben jij?’ vroeg hij. ‘Ik ben het, heer, Ruth,’ zei ze. ‘Laat mij bij u schuilen, want u kunt voor ons als lossers optreden.’¹⁰ ‘Moge de HEER je zegenen, mijn dochter,’ zei hij. ‘Dit getuigt van nog meer trouw dan wat je voorheen al hebt gedaan. Je hebt niet omgekeken naar jongere mannen, arm of rijk.’¹¹ Daarom, mijn dochter, wees niet bang. Ik zal doen wat je van me vraagt; iedereen in de stad weet immers dat je een moedige vrouw bent.¹² Maar al is het waar dat ik jullie kan helpen, er is nog iemand anders voor wie dat geldt, en hij staat dicht bij jullie dan ik.’¹³ Blijf vannacht hier. Als morgenochtend blijkt dat die man als lossers wil optreden is het goed, maar als hij dat niet wil, dan doe ik het, zo waar de HEER leeft. Blijf hier nu maar liggen, tot het ochtend wordt.’¹⁴ En zij bleef tot de ochtend aan zijn voeten-einde liggen.

Voordat het zo licht werd dat men iemand herkennen kon, stond ze op, want hij wilde niet dat bekend werd dat ze op de dorsvloer was geweest.¹⁵ Hij zei: ‘Pak je omslagdoek en houd hem open.’ Dat deed ze, en hij goot er zes maten gerst in en hielp haar dit alles op te tillen. Daarna ging hij naar de stad.¹⁶ Zij ging naar haar schoonmoeder, die haar vroeg hoe het haar was vergaan. Ruth vertelde haar wat Boaz voor haar gedaan had.¹⁷ ‘Deze zes maten

gerst heeft hij me gegeven, “want,” zei hij, “je moet niet met lege handen bij je schoonmoeder aankomen.”’¹⁸ Daarop zei Naomi: ‘Blijf hier dan maar rustig wachten tot je weet hoe het afloopt, mijn dochter, want ik weet zeker dat deze man niet zal rusten voordat hij de zaak geregeld heeft.’

4 Boaz was intussen naar de poort gegaan en daar gaan zitten. Toen kwam de man voorbij over wie hij gesproken had – zijn naam is niet van belang – en hij zei: ‘Kom hier even bij me zitten.’ De man deed wat hem gevraagd werd.² Ook vroeg Boaz tien stadsoudsten plaats te nemen, en ook zij gingen zitten.³ Toen zei hij tegen de man die ook als lossers kon optreden: ‘Het stuk land van onze broeder Elimelech wordt door Naomi, die teruggekeerd is uit Moab, verkocht.’⁴ Ik meen dan ook u het volgende te moeten meedelen: U kunt het stuk land kopen ten overstaan van de hier aanwezigen en ten overstaan van de oudsten van het volk. Als u van plan bent uw rechten als lossers te doen gelden kunt u dat doen, zo niet, dan moet u mij dat laten weten. U bent de eerste die hiervoor in aanmerking komt, en ik kom na u.’⁵ ‘Ik zal mijn rechten doen gelden,’ zei de man.⁶ Daarop zei Boaz: ‘Wanneer u het stuk land koopt van Naomi, koopt u het ook van Ruth, de weduwe uit Moab, en zal de naam van haar overleden man voortleven op zijn land.’⁷ Toen zei de man: ‘Dan kan ik mijn rechten niet doen gelden, want dat zou ten koste gaan van mijn eigen familiebezit. Neem u het maar van mij over, want ik kan me dat niet veroorloven.’⁸ Koopt u het land maar!’ en hij trok zijn sandaal uit. (Als vroeger een dergelijke koop of ruil rechtsgeldig gemaakt moest worden, bestond er in Israël het gebruik dat men zijn sandaal uittrok en die aan de ander gaf. Zo werd een dergelijke zaak in Israël bekrachtigd.)⁹ Daarop sprak Boaz tot de oudsten en alle anderen die daar waren: ‘U bent er vandaag getuige van dat ik

2:2 Lev. 19:9–10; 23:22; Deut. 24:19 2:4 Ps. 129:7–8 2:12 Ps. 17:8; 91:4 2:20 Lev. 25:25; Ruth 2:1; 3:12 3:10 Ruth 2:11 3:12 Ruth 2:20 4:4 Lev. 25:25 4:5–10 Deut. 25:5–10

2:20 Moge de HEER hem zegenen, want hij heeft trouw bewezen aan de levenden en aan de doden – Ook mogelijk is de vertaling: ‘Moge de HEER, die trouw heeft bewezen aan de levenden en aan de doden, hem zegenen.’

van Naomi het gehele bezit van Elimelech en dat van Kiljon en Machlon koop. ¹⁰ Daarmee neem ik ook Ruth tot vrouw, de Moabitische, de vrouw van Machlon, om de naam van haar overleden man te laten voortleven op zijn land. Zo zal zijn naam niet verloren gaan bij zijn verwanten en de inwoners van de stad. U bent daar vandaag getuige van.' ¹¹ 'Ja,' zeiden de oudsten en allen die bij de poort aanwezig waren, 'daarvan zijn wij getuige. De HEER geve dat de vrouw die in uw huis komt, zal zijn als Rachel en Lea, die beiden het huis van Israël groot hebben gemaakt, zodat ook u groot zult zijn in Efrata en uw naam in Betlehem zal voortbestaan. ¹² Moge uw huis worden als het huis van Peres, de zoon van Tamar en Juda, en wel door de kinderen die de HEER u bij deze jonge vrouw zal geven.'

¹³ Daarna nam Boaz Ruth bij zich, zij werd zijn vrouw, en hij sliep met haar. De HEER liet haar zwanger worden en ze baarde een zoon.

¹⁴ De vrouwen zeiden tegen Naomi: 'Geprezen zij de HEER, die jou vandaag iemand gegeven heeft die voor je zorgen zal. Moge zijn naam in Israël blijven voortbestaan!' ¹⁵ Hij zal je je levensvreugde teruggeven en je onderhouden als je oud bent, want je schoondochter, die je liefheeft en die meer waard is dan zeven zonen, heeft hem gebaard.' ¹⁶ Naomi nam de jongen op haar schoot en bleef hem vanaf dat moment verzorgen. ¹⁷ De buurvrouwen gaven hem zijn naam. 'Naomi heeft een zoon gekregen,' zeiden ze, en ze noemden hem Obed. Hij is de vader van Isaï, die de vader is van David.

¹⁸ Dit zijn de nakomelingen van Peres: Peres verwekte Chesron, ¹⁹ Chesron verwekte Ram, Ram verwekte Amminadab, ²⁰ Amminadab verwekte Nachson, Nachson verwekte Salmon, ²¹ Salmon verwekte Boaz, Boaz verwekte Obed, ²² Obed verwekte Isaï, en Isaï verwekte David.

Psalmen

23

Een psalm van David.

De HEER is mijn herder,
het ontbreekt mij aan niets.

² Hij laat mij rusten in groene weiden
en voert mij naar vredig water,

³ Hij geeft mij nieuwe kracht
en leidt mij langs veilige paden
tot eer van zijn naam.

⁴ Al gaat mijn weg
door een donker dal,
ik vrees geen gevaar,
want U bent bij mij,
uw stok en uw staf,
zij geven mij moed.

⁵ U nodigt mij aan tafel
voor het oog van de vijand,
U zalft mijn hoofd met olie,
mijn beker vloeit over.

⁶ Geluk en genade volgen mij
alle dagen van mijn leven,
ik verblijf in het huis van de HEER
tot in lengte van dagen.

Tweede boek

42

Voor de koorleider. Een kunstig
lied van de Korachieten.

- ² Zoals een hinde smacht
naar stromend water,
zo smacht mijn ziel
naar U, o God.
- ³ Mijn ziel dorst naar God,
naar de levende God,
wanneer mag ik nader komen
en voor God verschijnen?
- ⁴ Tranen zijn mijn brood,
bij dag en bij nacht,
want heel de dag hoor ik zeggen:
‘Waar is dan je God?’
- ⁵ Weemoed vervult mijn ziel
nu ik mij herinner hoe
ik meeliep in een dichte stoet
en optrok naar het huis van God—
een feestende menigte,
juichend en lovend.
- ⁶ Wat ben je bedroefd, mijn ziel,
en onrustig in mij.
Vestig je hoop op God,
eens zal ik Hem weer loven,
mijn God, die mij ziet en redt.
- ⁷ Mijn ziel is bedroefd,
daarom denk ik aan U,
hier in het land van de Jordaan,
bij de Hermon, op de top van de Misar.
- ⁸ De roep van vloed naar vloed,
de stem van uw waterstromen—
al uw golven slaan
zwaar over mij heen.
- ⁹ Overdag bewijst de HEER mij zijn liefde,
’s nachts klinkt een lied in mij op,
een gebed tot de God van mijn leven.
- ¹⁰ Tot God, mijn rots, wil ik zeggen:
‘Waarom vergeet U mij,
waarom ga ik gehuld in het zwart,
door de vijand geplaagd?’
- ¹¹ Mij gaat door merg en been
de hoon van mijn belagers,

want ze zeggen heel de dag:
‘Waar is dan je God?’

- ¹² Wat ben je bedroefd, mijn ziel,
en onrustig in mij.
Vestig je hoop op God,
eens zal ik Hem weer loven,
mijn God, die mij ziet en redt.

43

Verschaf mij recht, o God,
vecht voor mijn zaak.
Bescherm mij tegen
een liefdeloos volk, vol list en bedrog.

- ² U bent toch mijn God, mijn toevlucht,
waarom wijst U mij af,
waarom ga ik gehuld in het zwart,
door de vijand geplaagd?
- ³ Zend uw licht en uw waarheid,
laten zij mij geleiden
en brengen naar uw heilige berg,
naar de plaats waar U woont.
- ⁴ Dan zal ik naderen tot het altaar van God,
tot God, mijn hoogste vreugde.
Dan zal ik U loven bij de lier,
God, mijn God.
- ⁵ Wat ben je bedroefd, mijn ziel,
en onrustig in mij.
Vestig je hoop op God,
eens zal ik Hem weer loven,
mijn God, die mij ziet en redt.

74

Een kunstig lied van Asaf.

- Waarom, God, hebt U ons voor altijd verstoten,
brandt uw woede tegen de schapen die U hoedt?
- ² Denk aan het volk dat U ooit hebt verworven,
de stam die U hebt vrijgekocht, uw eigen bezit,

42:2 Ps. 63:2; 84:3; Jes. 26:9 42:3 Ps. 27:4 42:4 Ps. 79:10; Micha 7:10; Mal. 2:17 42:8 Ps. 69:3; 88:8; Jona 2:4
42:10 Ps. 18:3 43:4 Ps. 63:6; 81:3; 108:3-4 74:2 Ex. 15:17; Deut. 7:6; Jer. 10:16; 51:19

42:6-7 mijn God die mij ziet en redt. // Mijn ziel is bedroefd—Volgens een andere lezing van het Hebreeuws, overeenkomstig de Septuaginta en de Pesjitta. MT: ‘die hem ziet en redt. Mijn God, mijn ziel is bedroefd’.

- de Sionsberg waar U ging wonen.
³ Kom naar de stad die voor altijd in puin ligt,
 de vijand liet niets van het heiligdom heel.
- ⁴ In het hart van uw huis brulden uw tegenstanders,
 zij zetten er hun zegetekens neer.
⁵ Zoals met kapmessen wordt ingehakt
 op struikgewas en kreupelhout,
⁶ zo sloegen zij met bijl en breekijszer
 al het snijwerk kort en klein.
- ⁷ Ze hebben uw heiligdom in de as gelegd,
 de plaats waar uw naam woont, verwoest en ontwijd.
⁸ ‘We vagen alles weg,’ zeiden ze,
 en alle godshuizen in het land hebben zij verbrand.
⁹ Een gunstig teken zien wij niet, niet één profeet meer,
 en geen van ons weet voor hoe lang.
- ¹⁰ Hoe lang nog, God, zal de tegenstander U bespotten?
 Zal de vijand uw naam voor altijd beschimpen?
¹¹ Waarom houdt uw hand zich in bedwang?
 Hef uw machtige hand en sla toe,
¹² God, mijn koning van oudsher,
 die verlossing brengt in het hart van het land!
- ¹³ U hebt door uw kracht de zee gespleten
 en de koppen van monsters op het water verpletterd,
¹⁴ U hebt de schedels van Leviatan verbrijzeld,
 hem als voedsel gegeven aan de dieren in de woestijn,
¹⁵ U hebt bronnen en beken laten ontspringen,
 altijd stromende rivieren drooggelegd.
- ¹⁶ Van U is de dag, van U is de nacht,
 U hebt maan en zon een vaste plaats gegeven,
¹⁷ U hebt de grenzen van de aarde bepaald,
 zomer en winter, U hebt ze gevormd.
- ¹⁸ Bedenk, HEER, hoe de vijand U bespot
 en dwazen uw naam beschimpen.
¹⁹ Geef uw duifje niet prijs aan de wilde dieren,
 vergeet uw vernederd volk niet voorgoed.
- ²⁰ Houd uw verbond voor ogen – vol is het land
 met duistere oorden, hollen van geweld.
²¹ Laat verdrukten niet teleurgesteld heengaan,
 laat zwakken en armen uw naam loven.
- ²² Sta op, God, verdedig uw zaak,
 bedenk dat dwazen U dag na dag bespotten,

- ²³ vergeet het razen van uw tegenstanders niet,
 het tieren van uw vijanden, het klinkt voortdurend op.

139

Voor de koorleider. Van David, een psalm.

- HEER, U kent mij, U doorgrondt mij,
² U weet het als ik zit of sta,
 U doorziet van verre mijn gedachten.
³ Ga ik op weg of rust ik uit, U merkt het op,
 met al mijn wegen bent U vertrouwd.
- ⁴ Geen woord ligt op mijn tong,
 of U, HEER, kent het ten volle.
⁵ U omsluit mij, van achter en van voren,
 U legt uw hand op mij.
⁶ Wonderlijk zoals U mij kent,
 het gaat mijn begrip te boven.
- ⁷ Hoe zou ik aan uw aandacht ontsnappen,
 hoe aan uw blikken ontkomen?
⁸ Klom ik op naar de hemel – U tref ik daar aan,
 lag ik neer in het dodenrijk – U bent daar.
- ⁹ Al verhief ik mij op de vleugels van de dageraad,
 al ging ik wonen voorbij de verste zee,
¹⁰ ook daar zou uw hand mij leiden,
 zou uw rechterhand mij vasthouden.
- ¹¹ Al zei ik: ‘Laat het duister mij opslokken,
 het licht om mij heen veranderen in nacht,’
¹² ook dan zou het duister voor U niet donker zijn –
 de nacht zou oplichten als de dag,
 het duister helder zijn als het licht.
- ¹³ U was het die mijn nieren vormde,
 die mij weefde in de buik van mijn moeder.
¹⁴ Ik loof U om het ontzaglijke wonder van mijn bestaan,
 wonderbaarlijk is wat U gemaakt hebt.
 Ik weet het, tot in het diepst van mijn ziel.
- ¹⁵ Toen ik in het verborgene gemaakt werd,
 kunstig geweven in de schoot van de aarde,
 was mijn wezen voor U geen geheim.

- 16 Uw ogen zagen mijn vormeloos begin,
alles werd in uw boekrol opgetekend,
aan de dagen van mijn bestaan ontbrak er niet één.
- 17 Hoe rijk zijn uw gedachten, God,
hoe eindeloos in aantal,
18 ontelbaar veel, meer dan er zand is bij de zee.
Ontwaak ik, dan nog ben ik bij U.
- 19 God, breng toch de goddelozen om,
– weg uit mijn ogen, jullie die bloed vergieten –
20 ze spreken kwaadaardig over U,
uw vijanden misbruiken uw naam.
- 21 Zou ik niet haten wie U haten, HEER,
niet verachten wie tegen U opstaan?
22 Ik haat hen, zo fel als ik haten kan,
ze zijn ook mijn vijand geworden.
- 23 Doorgrond mij, God, en ken mijn hart,
peil mij, weet wat mij kwelt,
24 zie of ik geen verkeerde weg ga,
en leid mij op de weg die eeuwig is.

144

Van David.

- Geprezen zij de HEER, mijn rots,
die mijn handen oefent voor de strijd,
die mijn vingers schoolt voor het gevecht,
2 mijn toeverlaat, mijn vesting,
de burcht die mij veiligheid biedt,
het schild waarachter ik schuil,
Hij die volken aan mij onderwerpt.
- 3 HEER, wat is de mens dat U hem wilt kennen,
de sterveling dat U hem aandacht schenkt?
4 Een mens is vluchtig als een ademtocht,
zijn dagen glijden als een schaduw weg.
- 5 HEER, schuif uw hemel open en daal af,
raak de bergen aan zodat ze roken.
6 Werp uw bliksem, sla de volken uiteen,
schiet uw pijlen en verdrijf hen.
- 7 Reik mij uw hand van omhoog,
bevrijd mij, ontruk mij aan de woeste wateren,
aan de greep van vreemdelingen

- 8 die leugens spreken met hun mond,
bedrog verbergen in hun handen.
- 9 Ik wil een nieuw lied voor U zingen, God,
voor U spelen op de tiensnarige harp,
want U brengt koningen redding,
U hebt David, uw dienaar, bevrijd.
- 10, 11 Bevrijd ook mij van het moordende zwaard,
ontruk mij aan de greep van vreemdelingen
die leugens spreken met hun mond,
bedrog verbergen in hun handen.
- 12 Onze zonen zijn als jonge planten,
in hun jeugd met liefde verzorgd,
onze dochters als de hoekzuilen
van een paleis, zo sierlijk gesneden,
13 onze schuren gevuld,
van voorraad en voedsel voorzien,
onze schapen en geiten, met duizenden,
met tienduizenden op onze velden,
14 onze kudden doorvoed,
geen inval, geen uittocht,
geen weklacht op onze pleinen.
15 Gelukkig het volk dat zo mag leven,
gelukkig het volk dat de HEER als God heeft.

139:16 Mal. 3:16 139:17 Job 11:7; Rom. 11:33 139:18 Ps. 40:6; 139:19 Ps. 119:115 139:21 Ps. 119:158 139:23 Ps. 17:3; 26:2
144:1–2 Ps. 18:47–48 144:1 Ps. 18:35 144:2 Ps. 18:3 144:3 Job 7:17; Ps. 8:5 144:4 Job 14:2; Ps. 39:6–7
144:5 Ps. 18:10; 104:32 144:6 Ps. 18:15 144:7 Ps. 18:17 144:9 Ps. 33:2–3 144:10–11 Ps. 18:51 144:12 Ps. 128:3
144:13 Lev. 26:4–5; Deut. 7:13 144:14 Lev. 26:6; Jes. 65:19 144:15 Ps. 33:12

144:2 volken – Volgens een andere lezing van het Hebreeuws, overeenkomstig een Qumran-handschrift en de meeste oude vertalingen. MT: 'mijn volk'.

Spreuken

Wijsheid spreekt

- 8** Hoor! Wijsheid roept,
Inzicht laat haar stem horen.
 2 Wijsheid heeft zich opgesteld op een heuvel langs de weg,
bij het kruispunt van de wegen.
 3 Bij de poorten van de stad, bij de ingang,
bij de toegangswegen klinkt haar stem:
 4 ‘Mensen, tot jullie roep ik,
ik richt mij tot iedereen.
 5 Onnozele mensen, word toch eens verstandig,
dwazen, denk eens na!
 6 Luister, ik vertel je waardevolle dingen,
mijn woorden zijn waarachtig.
 7 Mijn mond verkondigt slechts de waarheid,
mijn lippen haten onbetrouwbaarheid.
 8 Op mijn uitspraken kun je vertrouwen,
niets is vals of krom.
 9 Ze zijn duidelijk voor iemand met inzicht,
eenvoudig voor wie kennis heeft verworven.
 10 Stel mijn lessen boven zilver,
mijn kennis boven zuiver goud.
 11 Want wijsheid is meer waard dan edelstenen,
alles wat je ooit zou kunnen wensen
valt bij de wijsheid in het niet.’
 12 Ik, Wijsheid, ik woon bij Beraad,
door bezinning verwerf ik kennis.
 13 Wie ontzag heeft voor de HEER, haat het kwaad.
Ik verafschuw trots en hoogmoed,
valsheid en leugens.
 14 Bij mij vind je beraad en overleg,
ik bied inzicht, ik geef kracht.
 15 Door mij regeren koningen,
bepalen heersers wat rechtvaardig is.
 16 Vorsten heersen dankzij mij,
ik laat leiders rechtvaardig regeren.
 17 Wie mij liefheeft heb ik ook lief,
wie mij zoekt, zal mij vinden.

- 18 Rijkdom en eer heb ik te bieden,
blijvende weelde en voorspoed.
 19 Wat ik geef is kostbaarder dan het zuiverste goud,
ik bied je meer dan het fijnste zilver.
 20 Ik ga de weg van de rechtvaardigheid,
ik volg de paden van het recht
 21 om rijk te maken wie mij liefheeft,
om zijn schatkamers te vullen.
 22 De HEER heeft mij vóór al het andere geschapen,
toen Hij zijn scheppingswerk begon, was ik zijn eersteling.
 23 Ik ben in het begin gemaakt, nog voor alles er was,
nog voor de aarde vorm kreeg.
 24 Toen er nog geen oceanen waren, werd ik voortgebracht,
nog voor de bronnen met hun waterstromen.
 25 Voordat de bergen verankerd waren, werd ik voortgebracht,
nog voor er heuvels waren.
 26 De aarde en de velden had de HEER nog niet geschapen,
geen korrel zand was nog gemaakt.
 27 Ik was erbij toen Hij de hemel zijn plaats gaf
en een cirkel om het water trok,
 28 de wolken aan de hemelkoepel plaatste,
de oceanen bruisend op liet wellen,
 29 toen Hij aan de zeeën grenzen stelde,
het water met zijn woord zijn plaats gaf,
de fundamenten van de aarde legde.
 30 Ik was zijn lieveling,
een bron van vreugde, elke dag opnieuw.
Ik was altijd verheugd in zijn aanwezigheid,
 31 vond vreugde in zijn hele aarde
en verheugde mij in de mensheid.
 32 Nu dan, kinderen, luister naar mij,
gelukkig is wie op mijn wegen blijft.
 33 Luister naar wat ik je leer, en word wijs,
negeer mijn lessen niet.
 34 Gelukkig de mens die naar mij luistert,
dag in dag uit bij mijn woning staat,
de wacht houdt bij mijn deur.
 35 Want wie mij vindt, vindt het leven,
en ontvangt de gunst van de HEER.
 36 Wie aan mij voorbijgaat, doet zichzelf veel kwaad,
wie mij haat, bemint de dood.

Jesaja

Jesaja geroepen

6 In het sterfjaar van koning Uzzia zag ik de Heer, gezeten op een hoogverheven troon. De zoom van zijn mantel vulde de hele tempel. ²Boven Hem stonden serafs. Elk van hen had zes vleugels, twee om het gezicht en twee om het onderlichaam te bedekken, en twee om mee te vliegen. ³Zij riepen elkaar toe: ‘Heilig, heilig, heilig is de HEER van de hemelse machten. Heel de aarde is vervuld van zijn majesteit.’ ⁴Door het luide roepen schudden de deurpinnen in de dorpels, en de tempel vulde zich met rook. ⁵Ik schreeuwde het uit: ‘Wee mij! Ik ben verloren, want ik ben een mens met onreine lippen, en ik leef te midden van een volk dat onreine lippen heeft. En nu heb ik met eigen ogen de koning, de HEER van de hemelse machten, gezien.’ ⁶Toen nam een van de serafs met een tang een gloeiend kooltje van het altaar en vloog daarmee op mij af. ⁷Hij raakte mijn mond ermee aan en zei: ‘Dit heeft je lippen aangeraakt; je schuld is geweken, je zonden zijn tenietgedaan.’ ⁸Daarop hoorde ik de stem van de Heer zeggen: ‘Wie zal Ik sturen? Wie kan namens ons gaan?’ Ik antwoordde: ‘Hier ben ik, stuur mij.’ ⁹Toen zei Hij: ‘Ga naar dit volk en profeteer het volgende tegen hen: “Luister goed, maar begrijpen zul je het niet; kijk goed, maar inzien zul je het niet.” ¹⁰Maak het hart van het volk ongevoelig, stop hun oren toe, smeer hun ogen dicht. Dan kunnen ze met hun ogen niet zien, met hun oren niet luisteren en met hun hart niet begrijpen. Ze zullen niet naar Mij terugkeren en geen herstel vinden.’ ¹¹Ik vroeg: ‘Hoe lang, Heer?’ Hij antwoordde: ‘Totdat de steden en huizen geheel verlaten zijn en er geen mens meer woont, tot heel het land verwoest is, één grote woestenij.’ ¹²Totdat de HEER de mensen heeft weggevoerd en

er totale verlatenheid heerst in het land. ¹³En als er nog een tiende deel achterblijft, dan zal ook dat vernietigd worden, zoals er van een eik of terebint na het vellen slechts een stronk overblijft. Maar wat uit die stronk voortkomt, is heilig.’

Het teken van Immanuel

7 In de tijd dat Achaz, de zoon van Jotam, de zoon van Uzzia, regeerde over Juda, trok koning Resin van Aram samen met koning Pekach van Israël, de zoon van Remaljahu, op naar Jeruzalem. Hij belegerde de stad, maar slaagde er niet in haar in te nemen. ²Toen het koningshuis van David het bericht kreeg dat Aram zich in Efraïm had gelegerd, sloeg de koning en zijn volk de schrik om het hart, en zij beefden als bomen in de storm. ³Toen zei de HEER tegen Jesaja: ‘Ga samen met je zoon Sear-Jasub op weg om Achaz te ontmoeten, op de straat van het bleekveld, waar de watertoevoer in het bovenste waterbekken uitkomt. ⁴Zeg tegen hem: “Houd het hoofd koel, laat u geen schrik aanjagen door die twee smeulende stukken hout, Resin van Aram en de zoon van Remaljahu, hoe hoog hun woede ook opblaait. ⁵Aram mag dan kwaad tegen u in de zin hebben, net als Efraïm met die zoon van Remaljahu, en zeggen: ⁶‘Laten we tegen Juda ten strijde trekken, het met angst vervullen en overmeesteren, en dan stellen we de zoon van Tabeal aan als koning’ – ⁷maar dit zegt God, de HEER: Het zal niet gebeuren, het zal niet zo gaan. ^{8,9}Immers, het hoofd van Aram is Damascus, en het hoofd van Damascus is die Resin; het hoofd van Efraïm is Samaria, en het hoofd van Samaria is die zoon van Remaljahu. Trouwens, nog vijftien jaar en het volk van Efraïm bestaat niet meer. Maar

als jullie geen vertrouwen hebben, houden jullie geen stand.”’

¹⁰De HEER liet verder tegen Achaz zeggen: ¹¹‘Vraag om een teken van de HEER, uw God, hetzij uit de diepte van het dodenrijk hetzij uit de hoge hemel.’ ¹²Maar Achaz antwoordde: ‘Nee, ik zal geen teken vragen, ik zal de HEER niet op de proef stellen.’ ¹³Toen antwoordde Jesaja: ‘Luister, huis van David. Is het u niet genoeg mensen te tergen? Moet u nu ook mijn God tergen? ¹⁴Daarom zal de Heer zelf u een teken geven: de jonge vrouw is zwanger, zij zal spoedig een zoon baren en hem Immanuel noemen. ¹⁵Boter en honing zal hij eten, totdat hij in staat is om het kwade te verwerpen en het goede te kiezen. ¹⁶Want voordat de jongen in staat is om het kwade te verwerpen en het goede te kiezen, zal het land van de beide koningen die u zoveel angst inboezemen, geheel verlaten zijn. ¹⁷En voor u, uw volk en uw koningshuis zal de HEER een tijd laten aanbreken zoals men niet meer heeft meegemaakt sinds Efraïm zich van Juda afscheidde: de heerschappij van Assyrië.’

¹⁸Op die dag zal de HEER de vliegen van de verste waterstromen van Egypte bijeenfluiten, en uit Assyrië een zwerm bijen. ¹⁹Ze zullen allemaal komen en neerstrijken in steile rivierdalen en in rotsspleten, bij iedere drinkplaats en op elke doornstruik. ²⁰Op die dag zal de Heer met een aan de overkant van de Eufraat gehoord scheermes – de koning van Assyrië – bij jullie alle haren van hoofd en onderlichaam afscheren en zelfs de baard. ²¹Op die dag zal men een jonge koe houden en twee schapen. ²²Doordat ze ruimschoots melk geven, zal iedereen boter eten. Voor wie in het land achterblijven is er boter en honing. ²³Op die dag zal elk stuk grond waar duizend

wijnstokken staan ter waarde van duizend sjekel zilver, door dorens en distels overwoekerd worden. ²⁴Alleen met pijl en boog dringt men er door; dorens en distels versperren overal de weg. ²⁵Hellingen die met de hak zijn bewerkt, zullen onbereikbaar worden door vervaarlijke dorens en distels. Men kan er slechts de runderen heen drijven, het door de schapen laten vertrappen.

Onheil over een volk zonder vertrouwen

8 De HEER zei tegen mij: ‘Neem een groot schrijftablet en noteer daarop in leesbaar schrift: haastige roof, spoedige buit.’ ²Als betrouwbare getuigen koos ik de priester Uria en Zecharja, de zoon van Jeberechjahu. ³Ik had gemeenschap met de profetes; zij werd zwanger en baarde een zoon. De HEER zei tegen mij: ‘Geef hem de naam Maher-Salal-Chas-Baz. ⁴Want nog voordat de jongen vader en moeder kan zeggen, zullen de rijkdommen van Damascus en de schatten van Samaria door de koning van Assyrië worden buitgemaakt.’

⁵De HEER zei verder nog tegen mij: ⁶‘Omdat dit volk het kabbelende water van Siloach verwerpt en zijn geluk zoekt bij Resin en de zoon van Remaljahu, ⁷zal de Heer de koning van Assyrië en zijn geweldige legermacht over hen uitstorten als de grote watermassa’s van de Eufraat: ze zullen zwellen en buiten hun oevers treden. ⁸Ze zullen Juda binnendringen en het overspoelen, zodat het water ieder tot de lippen stijgt. Ze zullen je land over de volle breedte overvleugelen, Immanuel.’

⁹Roep op tot de strijd, volken, beef van angst. Luister, volken van de verste hoeken van de aarde. Gord je wapens aan en beef van angst, ja, gord je wapens aan en beef van angst. ¹⁰Smeed een plan – het zal verijdeld worden;

6:1 2 Kron. 26:22–23; Jes. 14:28; 20:1; Op. 4:2 6:2 Ezech. 1:11 6:3 Num. 14:21; Op. 4:8 6:4 1 Kon. 8:10–11; Op. 15:8 6:5 Ex. 33:20 6:9–10 Mat. 13:14–15; Hand. 28:26–27 6:10 Jer. 5:21; Ezech. 12:2; Marc. 4:12; Joh. 12:40 7:1 2 Kon. 16:5; 2 Kron. 28:5–6 7:8–9 Jes. 30:15 7:14 Jes. 9:5; Micha 5:2; Mat. 1:23 7:15 Jes. 7:22 7:16 Jes. 8:4 8:2 2 Kon. 16:10–16; 18:2 8:4 Jes. 7:16

7:3 Sear-Jasub – Sear-Jasub betekent ‘een rest zal terugkeren’.

7:14 Immanuel – Immanuel betekent ‘God is met ons’.

8:2 koos – Volgens een andere lezing van het Hebreeuws, overeenkomstig de Vulgata. MT: ‘laat Mij kiezen’.

8:3 Maher-Salal-Chas-Baz – Maher-Salal-Chas-Baz betekent ‘haastige roof, spoedige buit’.

sluit een overeenkomst – het zal nergens toe leiden. Want God is met ons.

¹¹ Toen greep de HEER mij bij de hand en hield me voor dat ik niet de weg van dit volk moest gaan. Hij zei: ¹² ‘Noem niet alles een samenzwering wat zij een samenzwering noemen. Wees niet bang voor wat hun angst aanjaagt, heb er geen ontzag voor. ¹³ Alleen de HEER van de hemelse machten is heilig, voor Hem zijn angst en ontzag op hun plaats. ¹⁴ Hij zal een heiligdom zijn, maar ook de steen waaraan men zich stoot, de rots waarover de twee koningshuizen van Israël struikelen, de valstrik en het net waarin de inwoners van Jeruzalem verstrikt raken. ¹⁵ Velen zullen struikelen, ze komen ten val en worden vermorzeld, raken verstrikt en worden gevangen.’

¹⁶ Ik zal mijn getuigenis zorgvuldig bewaren, dit onderricht in mijn leerlingen verzegelen. ¹⁷ Ik zal wachten op de HEER, hoewel Hij zich van het volk van Jakob heeft afgewend; ik heb

Licht in de duisternis

Zoals het land van Zebulon en Naftali in het verleden smadelijk bejegend is, zo wordt weldra eer bewezen aan de kuststreek, het land aan de overkant van de Jordaan en het domein van andere volken.

9 Het volk dat in duisternis ronddoelt ziet een schitterend licht. Zij die in het donker wonen worden door een helder licht beschenen.

² U hebt het volk weer groot gemaakt, diepe vreugde gaf U het, blijdschap als de vreugde bij de oogst, zij jubelen als bij het verdelen van de buit.

³ Het juk dat op hen drukte, de stok op hun schouder, de staf van de drijver, U hebt ze verbrijzeld, zoals Midjan destijds.

⁴ Iedere laars die dreunend stampte en elke mantel die doordrenkt is van bloed, ze worden verbrand, ze vallen ten prooi aan het vuur.

⁵ Een kind is ons geboren, een zoon is ons gegeven; de heerschappij rust op zijn schouders.

mijn hoop op Hem gevestigd. ¹⁸ Ik ben, met de kinderen die de HEER mij heeft gegeven, een teken voor Israël, een zinnebeeld van de HEER van de hemelse machten, die op de Sion woont.

¹⁹ Wanneer men jullie vraagt om de geesten van doden te raadplegen en te luisteren naar het gefluister en gemompel van schimmen – elk volk raadpleegt toch zijn goden en vraagt de doden om raad voor de levenden? –, ²⁰ ga dan alleen af op dit onderricht, op mijn getuigenis. Want de woorden van schimmen kunnen het kwaad niet bezweren.

²¹ Moedeloos en hongerig zullen de mensen door het land zwerven. Ze zullen honger lijden en in hun woede de koning en hun God vervloeken. Ze kijken omhoog ²² of staren naar de grond, maar overal heerst verstikkende duisternis; donker en somber is het, nacht overal. ²³ En wie daardoor omsloten wordt, zal niet ontkomen.

Deze namen zal hij dragen: Wonderbare raadsman, Sterke God, Eeuwige vader, Vredevorst.

⁶ Groot is de heerschappij en zonder einde de vrede voor de troon van David en voor zijn koninkrijk; ze zijn gegrondvest op recht en gerechtigheid en staan vast voor altijd en eeuwig. De HEER van de hemelse machten brengt dit in zijn vurige liefde tot stand.

De opgeheven hand van de heer

⁷ De Heer heeft zijn woord op Israël afgestuurd, het heeft Jakobs volk getroffen.

⁸ Het volk van Efraïm, de inwoners van Samaria, zij hebben het ondervonden.

Hoogmoedig en verwaten zeiden ze:

⁹ ‘De bakstenen muren zijn ingestort, wij herbouwen met gehouwen steen; de vijgenbomen zijn geveld, wij planten ceders in hun plaats.’

¹⁰ De HEER heeft Resins vijanden tegen hen opgezet, Hij heeft hun tegenstanders opgehitst:

¹¹ vanuit het oosten viel Aram aan, vanuit het westen de Filistijnen, en zij verslonden Israël met huid en haar. Maar nog is zijn woede niet bekoeld, nog is zijn hand tegen hen opgeheven.

¹² Het volk keert niet terug naar wie hen sloeg, de HEER van de hemelse machten zoeken zij niet.

¹³ Daarom zal de HEER bij Israël op één dag kop en staart, palmtak en riet afsnijden;

¹⁴ de kop zijn de oudsten en aanzienlijken, en de staart de leugenprofeten.

¹⁵ De leiders van dit volk werden misleiders, het volk dat leiding zoekt, is op een dwaalspoor gebracht.

¹⁶ Daarom wil de Heer hun jongeren niet sparen, zich over hun wezen en weduwen niet ontfermen. Heel het volk is goddeloos en zondig, iedereen verkondigt dwaasheid. Maar nog is zijn woede niet bekoeld, nog is zijn hand tegen hen opgeheven.

8:12–13 1 Petr. 3:14 8:14 Rom. 9:33; 1 Petr. 2:8 8:15 Jes. 28:13 8:17 Hebr. 2:13 8:19 Lev. 19:31 9:1 Mat. 4:15–16; Luc. 1:79; 1 Petr. 2:9 9:2 Ps. 126:1–2 9:3 Recht. 7:15–25; Ps. 83:10; Jes. 10:26–27; 14:25 9:5–6 Jes. 11:1–5; 16:5; 32:1–2 9:5 Gen. 49:10; Num. 24:17; Micha 5:1–3 9:6 2 Sam. 7:12–16; Luc. 1:32–33 9:7 Jes. 55:10–11 9:11 Jes. 5:25; 9:16,20; 10:4; Micha 3:3 9:12 Jer. 5:3; Hos. 7:10 9:16 Jes. 5:25

8:16 verzegelen – Volgens een andere lezing van het Hebreeuws. MT: ‘verzegel’.

9:16 Daarom wil de Heer hun jongeren niet sparen – Volgens een andere lezing van het Hebreeuws. MT: ‘Daarom zal de Heer zich niet verheugen over hun jongeren’.

- 17 Hun goddeloosheid woedt als een verterend vuur:
dorens en distels verbranden, het bos vat vlam,
en alles verdwijnt in dikke rook.
- 18 De toorn van de HEER van de hemelse machten
zal het land in duisternis hullen,
het volk valt ten prooi aan het vuur.
De mensen zullen elkaar niet ontzien:
- 19 men bijt naar rechts, maar de honger blijft,
men hapt naar links, maar raakt niet verzadigd,
zelfs het vlees van hun verwanten eten zij.
- 20 Manasse eet Efraïm, Efraïm Manasse,
en samen storten zij zich op Juda.
Maar nog is zijn woede niet bekoeld,
nog is zijn hand tegen hen opgeheven.

Jona

1 De HEER richtte zich tot Jona, de zoon van Amittai: ²‘Maak je gereed en ga naar Nineve, die grote stad, om haar aan te klagen, want Ik heb gezien hoe haar inwoners zich misdragen.’ ³ En Jona maakte zich gereed, maar vluchtte naar Tarsis, weg van de HEER. Hij ging naar Jafo en vond er een schip met bestemming Tarsis. Hij betaalde de overtocht en ging aan boord om mee te varen naar Tarsis, weg van de HEER.

⁴ Maar de HEER wierp een hevige storm op de zee, en de zee werd zo wild dat het schip dreigde te breken. ⁵ De zeelieden werden bang, en ieder riep tot zijn eigen god om hulp. Ook gooiden ze, om het gevaar af te wenden, de lading in zee. Maar Jona was in het ruim van het schip afgedaald, was daar gaan liggen en in een diepe slaap gevallen. ⁶ De schipper ging naar hem toe en zei tegen hem: ‘Wat lig jij hier te slapen! Sta op, roep je God aan! Misschien dat Hij zich om ons bekommert, zodat we niet vergaan.’ ⁷ Intussen overlegden de zeelieden: ‘Laten we het lot werpen om te weten te komen wiens schuld het is dat deze ramp ons treft.’ Ze wierpen het lot, en het lot viel op Jona. ⁸ Toen zeiden ze tegen hem: ‘Vertel ons: Hoe komt het dat deze ramp ons treft? Wat doe je hier aan boord? Waar kom je vandaan? Uit welk land kom je? Bij welk volk hoor je?’ ⁹ Jona antwoordde: ‘Ik ben een Hebreëer en ik vereer de

HEER, de God van de hemel, de God die de zee en het droge gemaakt heeft.’ ¹⁰ Nu werden de mannen nog veel banger, want ze hadden van hem gehoord dat hij was weggevluht van de HEER. Ze zeiden tegen hem: ‘Hoe heb je dat kunnen doen?’ ¹¹ En ze vroegen hem: ‘Wat moeten we met je doen, dat de zee ons met rust laat?’ Want de zee werd hoe langer hoe onstuimiger. ¹² Hij antwoordde: ‘Gooi me in zee, dan zal de zee jullie met rust laten. Want ik weet dat het mijn schuld is dat deze storm zo tegen jullie tekeergaat.’ ¹³ Maar de mannen roeiden uit alle macht om weer aan land te komen; dat lukte hun echter niet, want de zee ging steeds onstuimiger tegen hen tekeer. ¹⁴ Toen riepen ze tot de HEER: ‘Ach HEER, laat ons toch niet vergaan als wij het leven van deze man opofferen. Reken het ons niet aan als hier een onschuldige sterft. U bent de HEER, al wat U wilt, doet U!’ ¹⁵ Toen tilden ze Jona op en gooiden hem in zee, en de woede van de zee bedaarde. ¹⁶ De mannen werden vervuld van bang ontzag voor de HEER. Ze brachten Hem een offer en deden Hem geloften.

2 De HEER liet Jona opslokken door een grote vis. Drie dagen en drie nachten zat Jona in de buik van de vis. ² Toen begon hij in de buik van de vis tot de HEER, zijn God, te bidden:

³ ‘In mijn nood riep ik de HEER aan
en Hij antwoordde mij.

1:1 2 Kon. 14:25 1:3 Ps. 139:7 1:4 Ps. 107:23–30 1:5 Mat. 8:24–25; Hand. 27:18 2:1 Mat. 12:40 2:3 Ps. 120:1; 130:2; Klaagl. 3:55

2:1–11 In sommige vertalingen zijn deze verzen genummerd als 1:17–2:10.

Uit het rijk van de dood schreeuwde ik om hulp—
U hoorde mijn stem!
4 U slingerde mij de diepte in, naar het hart van de zee.
Kolkend water heeft mij omgeven,
zwaar sloegen uw golven over mij heen.
5 Ik dacht: Verstoten ben ik, verbannen uit uw ogen.
Maar eens zal ik weer uw heilige tempel aanschouwen.
6 Het water sneed mij de adem af.
Muren van water hebben mij omgeven,
met wier is mijn hoofd omwonden.
7 Ik zonk naar de bodem, waar de bergen oprijzen,
naar het rijk dat zijn grendels voorgoed achter mij sloot.
Maar U trok mij levend uit de dood omhoog,
o HEER, mijn God!

8 Toen mijn levensadem mij verliet,
riep ik U aan, HEER,
en mijn gebed kwam tot U in uw heilige tempel.
9 Zij die armzalige goden vereren,
verlaten U, trouwe God,
10 maar ik zal mijn stem in dank verheffen
en U offers brengen;
mijn geloften los ik in.
Het is de HEER die redt!

11 Toen, op bevel van de HEER, spuwde de vis Jona uit op het droge.

3 Opnieuw richtte de HEER zich tot Jona: ²‘Maak je gereed en ga naar Nineve, die grote stad, om haar aan te klagen met de woorden die Ik je zeg.’ ³ En Jona maakte zich gereed en ging naar Nineve, zoals de HEER hem had opgedragen.

Nineve was een reusachtige stad, ter grootte van drie dagreizen. ⁴ Jona trok de stad in, één dagreis ver, en riep: ‘Nog veertig dagen, dan wordt Nineve weggevaagd!’ ⁵ De inwoners van Nineve geloofden God: ze riepen een vasten uit en iedereen, van hoog tot laag, hulde zich in een boetekleed. ⁶ Toen de profetie de koning van Nineve bereikte, stond hij op van zijn troon, legde zijn staatsiegewaad af en ging, gehuld in een boetekleed, op de grond zitten. ⁷ En hij liet in Nineve omroepen: ‘Volgens bevel van de koning en zijn edelen is het niemand toegestaan te eten of te drinken, mens noch dier, rund noch schaaap of geit. De dieren mogen niet grazen of water drinken.

⁸ Iedereen, mens en dier, moet zich hullen in een boetekleed en luidkeels God aanroepen. Laat iedereen breken met zijn kwalijke praktijken en met het onrecht dat hij doet. ⁹ Mischien dat God dan van gedachten verandert en afziet van zijn voornemen; wie weet zal Hij zijn woede laten varen, zodat wij niet te gronde gaan.’ ¹⁰ Toen God zag dat zij inderdaad braken met hun kwalijke praktijken, zag Hij ervan af hen te treffen met het onheil dat Hij had aangekondigd, en Hij deed het niet.

4 Dit wekte grote ergernis bij Jona en hij werd kwaad. ² Hij bad tot de HEER: ‘Ach HEER, heb ik het niet gezegd toen ik nog thuis was? Daarom wilde ik naar Tarsis vluchten. Ik wist het wel: U bent een God die genadig is en liefdevol, geduldig en trouw, en tot vergeving bereid.’ ³ Laat mij maar sterven, HEER: ik ben liever dood dan dat ik zo verder moet leven.’ ⁴ Maar de HEER zei: ‘Is het terecht dat je zo kwaad bent?’

⁵ Nadat Jona Nineve had verlaten, was hij aan de oostkant van de stad gaan zitten. Hij

had er een hut gemaakt om in de schaduw af te wachten wat er met de stad zou gebeuren. ⁶ Nu liet de HEER God een wonderboom opschieten om Jona schaduw boven zijn hoofd te geven en zijn ergernis te verdrijven. Jona was opgetogen over de boom. ⁷ Maar de volgende morgen, bij het aanbreken van de dag, liet God de boom door een worm aanvreten, zodat hij verdorde. ⁸ En toen de zon opkwam, liet God een verzengende wind uit het oosten waaien; de zon brandde zo op Jona's hoofd dat hij door de hitte werd bevangen. Hij bad om te mogen sterven: ‘Ik ben liever dood dan dat

ik zo verder moet leven.’ ⁹ Maar God zei tegen Jona: ‘Is het terecht dat je zo kwaad bent over die boom?’ Jona antwoordde: ‘Ja, het is terecht dat ik kwaad ben. Was ik maar dood!’ ¹⁰ Toen zei de HEER: ‘Als jij al verdriet hebt om die wonderboom, waar jij geen enkele moeite voor hebt hoeven doen en die jij niet hebt laten groeien, een boom die in één nacht opkwam en in één nacht weer verging, ¹¹ zou Ik dan geen verdriet hebben om Nineve, die grote stad, waar meer dan honderdtwintigduizend mensen wonen die het verschil tussen links en rechts niet eens kennen, en dan nog al die dieren?’

Het evangelie volgens Matteüs

Bergrede

5 Toen Hij de mensenmassa zag, ging Hij de berg op. Daar ging Hij zitten met zijn leerlingen om zich heen. ² Hij nam het woord en onderrichtte hen:

- ³ ‘Gelukkig wie nederig van hart zijn, want voor hen is het koninkrijk van de hemel.
- ⁴ Gelukkig de treurende, want zij zullen getroost worden.
- ⁵ Gelukkig de zachtmoedigen, want zij zullen de aarde bezitten.
- ⁶ Gelukkig wie hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden.
- ⁷ Gelukkig de barmhartigen, want zij zullen barmhartigheid ondervinden.
- ⁸ Gelukkig wie zuiver van hart zijn, want zij zullen God zien.
- ⁹ Gelukkig de vredstichters, want zij zullen kinderen van God genoemd worden.
- ¹⁰ Gelukkig wie vanwege de gerechtigheid vervolgd worden, want voor hen is het koninkrijk van de hemel.

¹¹ Gelukkig zijn jullie wanneer ze je omwille van Mij uitschelden, vervolgen en van allerlei kwaad betichten. ¹² Verheug je en juich, want je zult rijkelijk beloond worden in de hemel; zo immers vervolgden ze vóór jullie de profeten. ¹³ Jullie zijn het zout van de aarde. Maar als het zout zijn smaak verliest, hoe kan het dan weer zout worden gemaakt? Het dient nergens meer voor, het wordt weggegooid en vertrap.

¹⁴ Jullie zijn het licht voor de wereld. Een stad die op een berg ligt, kan niet verborgen blijven. ¹⁵ Je steekt ook geen lamp aan om hem vervolgens onder een korenmaat weg te zetten, nee, je zet hem op een standaard, zodat hij licht geeft voor ieder die in huis is. ¹⁶ Zo moet jullie

licht schijnen voor de mensen, zodat zij jullie goede daden kunnen zien en eer bewijzen aan jullie Vader in de hemel.

¹⁷ Denk niet dat Ik gekomen ben om de Wet of de Profeten af te schaffen. Ik ben niet gekomen om ze af te schaffen, maar om ze tot vervulling te brengen. ¹⁸ Ik verzeker jullie: zolang de hemel en de aarde bestaan, blijft elke jota, elke tittel in de wet van kracht, totdat alles gebeurd zal zijn. ¹⁹ Wie dus ook maar het minste van deze geboden afschaft en aan anderen leert datzelfde te doen, zal als de minste worden beschouwd in het koninkrijk van de hemel. Maar wie ze onderhoudt en dat aan anderen

leert, zal in het koninkrijk van de hemel in hoog aanzien staan. ²⁰ Want Ik zeg jullie: als jullie gerechtigheid niet groter is dan die van de schriftgeleerden en de farizeeën, zullen jullie zeker het koninkrijk van de hemel niet binnengaan.

²¹ Jullie hebben gehoord dat destijds tegen het volk is gezegd: “Pleeg geen moord. Wie moordt, zal zich moeten verantwoorden voor het gerecht.” ²² Dit zeg Ik daarover: ieder die in woede tegen zijn broeder of zuster tekeer gaat, zal zich moeten verantwoorden voor het gerecht. Wie hen voor nietsnut uitmaakt, zal zich moeten verantwoorden voor het Sanhedrin. Wie “Dwaas!” zegt, zal voor het vuur van de Gehenna komen te staan. ²³ Wanneer je dus je offergave naar het altaar brengt en je je daar herinnert dat je broeder of zuster jou iets verwijt, ²⁴ laat je gave dan bij het altaar achter; ga je eerst met die ander verzoenen en kom daarna je offer brengen. ²⁵ Leg een geschil snel bij, terwijl je nog met je tegenstander onderweg bent, anders levert hij je uit aan de rechter, draagt de rechter je over aan de gerechtsdienaar en word je gevangengezet. ²⁶ Ik verzeker je: dan kom je niet vrij voor je ook de laatste cent betaald hebt.

²⁷ Jullie hebben gehoord dat gezegd werd: “Pleeg geen overspel.” ²⁸ Dit zeg Ik daarover: iedereen die naar een vrouw kijkt en haar begeert, heeft in zijn hart al overspel met haar gepleegd. ²⁹ Als je rechteroog je ten val brengt, ruk het dan uit en werp het weg. Je kunt immers beter een van je lichaamsdelen verliezen dan dat heel je lichaam in de Gehenna geworpen wordt. ³⁰ En als je rechterhand je ten val brengt, hak hem dan af en werp hem weg. Je kunt immers beter een van je lichaamsdelen

verliezen dan dat je met je hele lichaam naar de Gehenna gaat.

³¹ Er werd gezegd: “Wie zijn vrouw verstoot, moet haar een scheidingsbrief meegeven.” ³² Dit zeg Ik daarover: ieder die zijn vrouw verstoot om een andere reden dan ontucht, drijft haar tot overspel; en ook wie trouwt met een verstoten vrouw, pleegt overspel.

³³ Jullie hebben ook gehoord dat destijds tegen het volk werd gezegd: “Leg geen valse eed af en houd je aan de eden die je voor de Heer gezworen hebt.” ³⁴ Dit zeg Ik daarover: zweer helemaal niet, noch bij de hemel, want dat is de troon van God, ³⁵ noch bij de aarde, want dat is zijn voetenbank, noch bij Jeruzalem, want dat is de stad van de grote koning; ³⁶ zweer evenmin bij je eigen hoofd, want je kunt nog niet één van je haren wit of zwart maken. ³⁷ Laat jullie ja ja zijn, en jullie nee nee; wat je daaraan toevoegt komt voort uit het kwaad.

³⁸ Jullie hebben gehoord dat gezegd werd: “Een oog voor een oog en een tand voor een tand.” ³⁹ Dit zeg Ik daarover: verzet je niet tegen wie kwaad doet, maar keer degene die je op de rechterwang slaat, ook de linkerwang toe. ⁴⁰ Als iemand een proces tegen je wil voeren en je onderkleed van je wil afnemen, sta hem dan ook je bovenkleed af. ⁴¹ En als iemand je dwingt één mijl met hem mee te gaan, loop er dan twee met hem op. ⁴² Als iemand iets van je vraagt, geef het hem, en keer je niet af van wie geld van je wil lenen.

⁴³ Jullie hebben gehoord dat gezegd werd: “Je moet je naaste liefhebben en je vijand haten.” ⁴⁴ Dit zeg Ik daarover: heb je vijanden lief en bid voor wie jullie vervolgen; ⁴⁵ alleen

5:3–12 Luc. 6:20–23 5:3 Jes. 61:1–3; Jak. 2:5 5:5 Ps. 37:11 5:6 Jes. 49:10; 55:1–2; Amos 8:11 5:7 Spr. 14:21 5:8 Ps. 24:3–4; 73:1 5:9 Hebr. 12:14 5:10 1 Petr. 3:14 5:11 Jes. 51:7; 1 Petr. 4:14 5:12 2 Kron. 36:16; Mat. 23:29–37; Hand. 7:52 5:13 Marc. 9:50; Luc. 14:34–35 5:15 Marc. 4:21; Luc. 8:16; 11:33 5:16 1 Petr. 2:12 5:17 Rom. 3:31; 13:8–10 5:18 Luc. 16:17 5:19 Jak. 2:10 5:21 Ex. 20:13; Lev. 24:17; Deut. 5:17; Mat. 19:18 5:22 1 Joh. 3:15 5:23 Marc. 11:25 5:25–26 Luc. 12:58–59 5:26 Mat. 18:34 5:27 Ex. 20:14; Lev. 18:20; Deut. 5:18; Mat. 19:18 5:29–30 Mat. 18:8–9; Marc. 9:43–48 5:31–32 Mat. 19:9 5:31 Deut. 24:1–4 5:32 Marc. 10:11–12; Luc. 16:18; 1 Kor. 7:10–11 5:33 Lev. 19:12; Num. 30:3; Deut. 23:22 5:34–36 Mat. 23:16–22; Jak. 5:12 5:34–35 Jes. 66:1 5:35 Ps. 48:3 5:38 Ex. 21:24; Lev. 24:19–20; Deut. 19:21 5:39–48 Luc. 6:27–36 5:39 Klaagl. 3:30; Rom. 12:19–21 5:42 Deut. 15:7–8 5:43 Lev. 19:18; Mat. 19:19; 22:39; Rom. 13:9; Gal. 5:14; Jak. 2:8 5:44 Rom. 12:14

5:44 vervolgen – Sommige handschriften hebben hier een toevoeging: ‘vervolgen, zegen wie jullie vervloeken, wees goed voor wie jullie haten’.

dan zijn jullie werkelijk kinderen van je Vader in de hemel. Hij laat zijn zoon immers opgaan over goede en slechte mensen en laat het regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen. ⁴⁶Is het een verdienste als je liefhebt wie jou liefheeft? Doen de tollenaars niet net zo? ⁴⁷En als jullie alleen je broeders en zusters vriendelijk bejegenen, wat voor uitzonderlijks doe je dan? Doen de heidenen niet net zo? ⁴⁸Wees dus volmaakt, zoals jullie hemelse Vader volmaakt is.

6 Let op dat jullie je gerechtigheid niet tentoonspreiden om door de mensen gezien te worden. Dan beloont jullie Vader in de hemel je niet. ²Dus wanneer je iemand iets geeft uit barmhartigheid, bazuin dat dan niet rond, zoals de huichelaars doen in de synagoge en op straat om door de mensen geprezen te worden. Ik verzeker jullie: zij hebben hun loon al ontvangen. ³Als je iets uit barmhartigheid geeft, laat dan je linkerhand niet weten wat je rechterhand doet. ⁴Zo blijft je gift in het verborgene, en jullie Vader, die in het verborgene ziet, zal je ervoor belonen.

⁵En wanneer jullie bidden, doe dan niet als de huichelaars die graag in de synagoge en op elke straathoek staan te bidden, zodat iedereen hen ziet. Ik verzeker jullie: zij hebben hun loon al ontvangen. ⁶Maar als jullie bidden, trek je dan terug in je huis, sluit de deur en bid tot je Vader, die in het verborgene is. En jullie Vader, die in het verborgene ziet, zal je ervoor belonen.

⁷Bij het bidden moeten jullie niet eindeloos voortprevelen zoals de heidenen, die denken dat ze door hun overvloed aan woorden verhoord zullen worden. ⁸Doe hen niet na! Jullie Vader weet immers wat jullie nodig hebben, nog vóór jullie het Hem vragen. ⁹Bid daarom als volgt:

Onze Vader in de hemel,
laat uw naam geheiligd worden,
¹⁰laat uw koninkrijk komen,
laat uw wil gedaan worden
op aarde zoals in de hemel.

¹¹Geef ons vandaag het brood dat wij nodig hebben.

¹²Vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij vergeven

wie ons iets schuldig is.

¹³En breng ons niet in beproeving, maar red ons van het kwaad. [Want aan U behoort het koningschap, de macht en de majesteit, in eeuwigheid. Amen.]

¹⁴Want als jullie anderen hun misstappen vergeven, zal jullie hemelse Vader ook jullie vergeven. ¹⁵Maar als je anderen niet vergeeft, zal jullie Vader jullie je misstappen evenmin vergeven.

¹⁶Wanneer jullie vasten, doe dan niet als de huichelaars met hun sombere gezichten, want zij vertrekken hun gezicht om iedereen te laten zien dat ze aan het vasten zijn. Ik verzeker jullie: zij hebben hun loon al ontvangen. ¹⁷Maar als jullie vasten, was dan je gezicht en wrijf je hoofd in met olie, ¹⁸zodat niemand ziet dat je aan het vasten bent, alleen je Vader, die in het verborgene is. En jullie Vader, die in het verborgene ziet, zal je ervoor belonen.

¹⁹Verzamel voor jezelf geen schatten op aarde: mot en roest vreten ze weg en dieven breken in om ze te stelen. ²⁰Verzamel schatten in de hemel, daar vreten mot noch roest ze weg, daar breken geen dieven in om ze te stelen. ²¹Waar je schat is, daar zal ook je hart zijn.

²²Het oog is de lamp van het lichaam. Dus als je oog helder is, zal heel je lichaam verlicht zijn. ²³Maar als je oog troebel is, zal er in heel je lichaam duisternis zijn. Als het licht in jezelf verduisterd is, hoe groot is dan die duisternis!

²⁴Niemand kan twee heren dienen: hij zal de eerste haten en de tweede liefhebben, of hij zal juist toegewijd zijn aan de ene en de andere verachten. Jullie kunnen niet God dienen én de mammon. ²⁵Daarom zeg Ik jullie: maak je geen zorgen over je leven, over wat je zult eten of drinken, noch over je lichaam, over wat je zult aantrekken. Is het leven niet meer dan voedsel en het lichaam niet meer dan kleding? ²⁶Kijk naar de vogels in de lucht: ze zaaien niet en oogsten niet en vullen geen voorraadschuren; het is jullie hemelse Vader die ze voedt. Zijn jullie niet meer waard dan zij? ²⁷Wie van jullie kan door zich zorgen te maken ook maar één dag aan zijn levensduur toevoegen? ²⁸En wat maken jullie je zorgen over kleding? Kijk

eens naar de lilies, kijk hoe ze groeien in het veld. Ze werken niet en weven niet. ²⁹Ik zeg jullie: zelfs Salomo ging in al zijn luister niet gekleed als een van hen. ³⁰Als God het groen dat vandaag nog op het veld staat en morgen in de oven gegooit wordt al met zoveel zorg kleedt, met hoeveel meer zorg zal Hij jullie dan niet kleden, kleingelovigen? ³¹Vraag je dus niet bezorgd af: “Wat zullen we eten?” of: “Wat zullen we drinken?” of: “Waarmee zullen we ons kleden?” – ³²dat zijn allemaal dingen die de heidenen najagen. Jullie hemelse Vader weet wel dat jullie dat alles nodig hebben. ³³Zoek liever eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid, dan zullen al die andere dingen je erbij gegeven worden. ³⁴Maak je dus geen zorgen voor de dag van morgen, want de dag van morgen zorgt wel voor zichzelf. Elke dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad.

7 Oordeel niet, opdat er niet over jullie geoordeeld wordt. ²Want op grond van het oordeel dat je velt, zal over jou geoordeeld worden, en met de maat waarmee je meet, zal jou de maat genomen worden. ³Waarom kijk je naar de splinter in het oog van je broeder of zuster, terwijl je de balk in je eigen oog niet opmerkt? ⁴Hoe kun je tegen hen zeggen: “Laat mij de splinter uit je oog verwijderen,” zolang je nog een balk in je eigen oog hebt? ⁵Huichelaar, verwijder eerst de balk uit je eigen oog, pas dan zul je scherp genoeg zien om de splinter uit het oog van je broeder of zuster te verwijderen.

⁶Geef wat heilig is niet aan de honden en gooi je parels niet voor de zwijnen; die zouden ze met hun poten vertrappen, en zich dan omkeren en jullie verscheuren.

⁷Vraag en er zal je gegeven worden, zoek en je zult vinden, klopf en er zal voor je worden opgedaan. ⁸Want ieder die vraagt ontvangt,

en wie zoekt vindt, en voor wie klopt zal worden opgedaan. ⁹Is er iemand onder jullie die zijn kind, als het om brood vraagt, een steen zou geven? ¹⁰Of een slang, als het om vis vraagt? ¹¹Als jullie dus, slecht als jullie zijn, je kinderen al goede gaven kunnen schenken, hoeveel te meer zal jullie Vader in de hemel dan niet het goede geven aan wie Hem daarom vragen!

¹²Behandel anderen dus steeds zoals je zou willen dat ze jullie behandelen. Dat is het hart van de Wet en de Profeten.

¹³Ga door de nauwe poort naar binnen. Want de brede weg, die velen volgen, en de ruime poort, waar velen door naar binnen gaan, leiden naar de ondergang. ¹⁴Nauw is de poort naar het leven, en smal de weg ernaartoe, en slechts weinigen weten die te vinden.

¹⁵Pas op voor valse profeten, die in schaapskieren op jullie afkomen maar in wezen roofzuchtige wolven zijn. ¹⁶Aan hun vruchten zul je hen herkennen. Men plukt toch geen druiven van doornstruiken of vijgen van distels? ¹⁷Zo brengt elke goede boom goede vruchten voort, maar een slechte boom brengt slechte vruchten voort. ¹⁸Een goede boom kan geen slechte vruchten voortbrengen, evenmin als een slechte boom goede vruchten. ¹⁹Elke boom die geen goede vruchten voortbrengt, wordt omgehakt en in het vuur geworpen. ²⁰Zo kunnen jullie hen dus aan hun vruchten herkennen.

²¹Niet iedereen die “Heer, Heer” tegen Mij zegt, zal het koninkrijk van de hemel binnengaan, alleen wie handelt naar de wil van mijn hemelse Vader. ²²Op die dag zullen velen tegen Mij zeggen: “Heer, Heer, hebben wij niet in uw naam geprofeteerd, hebben wij niet in uw naam

5:48 Lev. 19:2 6:1 Mat. 23:5 6:7 Pred. 5:1 6:8 Mat. 6:32 6:9–13 Luc. 11:2–4 6:9 Jes. 29:23; 64:7–8 6:10 Mat. 7:21; 12:50; 26:42 6:11 Spr. 30:8 6:12 Mat. 18:21–35 6:13 Mat. 26:44; Joh. 17:15; 2 Tes. 3:3; 2 Petr. 2:9 6:14 Marc. 11:25; Ef. 4:32; Kol. 3:13 6:15 Jak. 2:13 6:16 Jes. 58:5; Mat. 23:5 6:19–21 Luc. 12:33–34 6:19 Jes. 51:8; Jak. 5:2–3 6:20 Mat. 19:21 6:22–23 Luc. 11:34–36 6:23 Pred. 2:14 6:24 Luc. 16:13 6:25–34 Luc. 12:22–31 6:25 Ps. 55:23; Filip. 4:6 6:26 Job 38:41; Mat. 10:31 6:29 1 Kon. 10:4–7; 2 Kron. 9:13–24 6:30 Ps. 90:5–6 6:32 Mat. 6:8 6:33 Rom. 14:17 6:34 Jak. 4:14 7:1–6 Luc. 6:37–38, 41–42 7:1 Rom. 2:1–2; 14:4, 10; 1 Kor. 4:4–5; Jak. 5:9 7:2 Marc. 4:24 7:7–12 Luc. 11:9–13 7:7 Spr. 8:17; Jer. 29:13; Mat. 18:19; 21:22; Joh. 14:13–14 7:11 Jak. 1:17; 1 Joh. 3:22; 5:14–15 7:12 Mat. 22:40; Luc. 6:31; Rom. 13:8–10 7:14 Luc. 13:24 7:15–20 Luc. 6:43–44 7:16 Jak. 3:12 7:17 Mat. 12:33 7:19 Mat. 3:10; Luc. 3:8–9; Joh. 15:6 7:20–23 Luc. 6:43–47 7:22 Jer. 27:15

6:13 Het gedeelte tussen vierkante haken is een oude toevoeging aan de Griekse tekst.

demonen uitgedreven, en hebben wij niet in uw naam vele wonderen verricht?”²³ En dan zal Ik hun rechtuit zeggen: “Ik heb jullie nooit gekend. Weg met jullie, onrechtplegers!”

²⁴Wie deze woorden van Mij hoort en er naar handelt, kan vergeleken worden met een wijs man, die zijn huis bouwde op een rots.²⁵ Toen de regen neerstroomde en de beken buiten hun oevers traden, en er stormen opstaken en het huis van alle kanten belaagd werd, stortte het niet in, want het was gefundeerd op een rots.²⁶ En wie deze woorden van Mij hoort en er niet naar handelt, kan vergeleken worden met een dwaas man, die zijn huis bouwde op zand.²⁷ Toen de regen neerstroomde en de beken buiten hun oevers traden, en er stormen opstaken en er van alle kanten op het huis werd ingebeukt, stortte het in, en er bleef alleen een ruïne over.’

²⁸Toen Jezus deze rede beëindigd had, waren de mensen diep onder de indruk van zijn onderricht,²⁹ want Hij sprak hen toe als iemand met gezag, en niet zoals hun schriftgeleerden.

8 Hij daalde de berg af en grote mensenmassa’s volgden Hem.

Genezingen en navolging

²Er kwam iemand naar Hem toe die door een huidziekte onrein was. Hij wierp zich voor Hem neer en zei: ‘Heer, als U wilt, kunt U mij rein maken.’³ Jezus strekte zijn hand uit, raakte hem aan en zei: ‘Ik wil het, word rein.’ En meteen was hij van zijn ziekte gereinigd.⁴ Jezus zei tegen hem: ‘Denk erom dat u er met niemand over praat, maar ga u aan de priester laten zien en breng als getuigenis voor de mensen het offer dat Mozes heeft voorgeschreven.’

⁵Toen Hij Kafarnaüm binnenging, kwam er een centurio naar Hem toe die Hem om hulp smeekte.⁶ ‘Heer,’ zei hij, ‘mijn knecht ligt thuis verlamd op bed en lijdt hevige pijn.’⁷ Jezus antwoordde hem: ‘Ik zal meegaan en hem genezen.’⁸ Daarop zei de centurio: ‘Heer, ik ben het niet waard dat U onder mijn dak komt. Spreek slechts een enkel woord en mijn knecht zal genezen.’⁹ Ook ik ben iemand die onder andermans gezag staat en zelf weer soldaten onder zich heeft, en als ik tegen een

soldaat zeg: “Ga!”, dan gaat hij, en tegen een andere: “Kom!”, dan komt hij, en als ik tegen mijn slaaf zeg: “Doe dit!”, dan doet hij het.’¹⁰ Toen Jezus dit hoorde, verbaasde Hij zich en Hij zei tegen degenen die Hem volgden: ‘Ik verzeker jullie: bij niemand in Israël heb Ik zo’n groot geloof gevonden.’¹¹ Ik zeg jullie dat velen uit het oosten en uit het westen zullen komen en met Abraham, Isaak en Jakob zullen aanliggen bij het feestmaal in het koninkrijk van de hemel,¹² maar de erfgenamen van het koninkrijk zullen worden verbannen naar de uiterste duisternis; daar zullen zij jammeren en knarsetanden.’¹³ Tegen de centurio zei Jezus: ‘Ga naar huis. Zoals u het geloofd hebt, zo zal het gebeuren.’ Op hetzelfde moment genas zijn knecht.

¹⁴Toen Jezus het huis van Petrus was binnengegaan, zag Hij diens schoonmoeder met koorts in bed liggen.¹⁵ Hij raakte haar hand aan en de koorts verliet haar. Ze stond op en begon voor Hem te zorgen.

¹⁶Bij het vallen van de avond brachten ze vele bezetenen bij Hem. Met een enkel woord dreef Hij de geesten uit, en allen die ziek waren genas Hij.¹⁷ Zo moest in vervulling gaan wat gezegd is door de profeet Jesaja: ‘Hij was het die onze ziekten wegnam en onze kwalen op zich heeft genomen.’

¹⁸Toen Jezus de mensenmassa om zich heen zag, gaf Hij bevel naar de overkant te varen.¹⁹ Maar een schriftgeleerde kwam op Hem af en zei: ‘Meester, ik zal U volgen waarheen U ook gaat.’²⁰ Jezus zei tegen hem: ‘De vossen hebben holen en de vogels hebben nesten, maar de Mensenzoon heeft geen plaats waar Hij zijn hoofd te ruste kan leggen.’²¹ Een ander, een van zijn leerlingen, zei: ‘Heer, sta me toe eerst terug te gaan om mijn vader te begraven.’²² Maar Jezus zei tegen hem: ‘Volg Mij en laat de doden hun doden begraven.’

Naar de overkant van het meer

²³Hij stapte in de boot en zijn leerlingen volgden Hem.²⁴ Plotseling begon het meer enorm te kolken, zodat de boot bijna door de golven werd verzwolgen. Maar Jezus sliep.²⁵ Ze maakten Hem wakker en riepen: ‘Red ons, Heer, we vergaan!’²⁶ Hij zei tegen hen: ‘Waarom zijn

jullie zo angstig, kleingelovigen?’ Toen stond Hij op en sprak de wind en het water bestrafend toe, en het meer kwam geheel tot rust.²⁷ De mensen stonden verbaasd en zeiden: ‘Wat is dit toch voor iemand, dat zelfs de wind en het water Hem gehoorzamen?’

²⁸Toen Hij aan de overkant in het gebied van de Gadarenen kwam, liepen Hem vanuit de grafspelonen twee bezetenen tegemoet. Ze waren zo gevaarlijk dat niemand daarlangs kon gaan.²⁹ Ze begonnen te schreeuwen en te roepen: ‘Wat hebben wij met Jou te maken, Zoon van God? Ben Je hier gekomen om ons pijn te doen nog voordat de tijd daarvoor is aangebroken?’³⁰ Een eind verderop werd een grote kudde varkens gehoord.³¹ De demonen smeekten Hem: ‘Als Je ons uitdrijft, stuur ons dan naar die kudde varkens.’³² Hij antwoordde hun: ‘Vooruit!’ Ze verlieten de twee mannen en trokken in de varkens. Toen stormde de hele kudde van de steile helling af het meer in, en de dieren kwamen om in de golven.³³ De varkenshoeders sloegen op de vlucht, en toen ze in de stad kwamen vertelden ze alles, ook wat er met de bezetenen gebeurd was.³⁴ Nu trok de hele stad uit, Jezus tegemoet. En toen ze Hem zagen, verzochten ze Hem dringend hun gebied te verlaten.

Terug naar Kafarnaüm

9 Hij stapte weer in de boot en stak over, terug naar zijn eigen stad.² Daar brachten een paar mensen een verlamde bij Hem op een draagbed. Toen Jezus hun geloof zag, zei Hij tegen de verlamde: ‘Houd moed, mijn kind, uw zonden zijn u vergeven.’³ Daarop zeiden enkele schriftgeleerden bij zichzelf: Die man slaat godslasterlijke taal uit!⁴ Jezus doorzag hun gedachten en zei: ‘Waarom hebt u zulke boosaardige gedachten?’⁵ Wat is gemakkelijker, te zeggen: “Uw zonden zijn u vergeven” of: “Sta op en loop?”⁶ Ik zal u laten zien dat

de Mensenzoon volmacht heeft om op aarde zonden te vergeven.’ Toen zei Hij tegen de verlamde: ‘Sta op, pak uw bed en ga naar huis.’⁷ En hij stond op en ging naar huis.⁸ Toen de mensen dit zagen, werden ze van ontzag vervuld en ze loofden God, om de macht die Hij aan mensen verleent.

⁹Toen Jezus van daar verderging, zag Hij bij het toeluis een man zitten die Matteüs heette, en Hij zei tegen hem: ‘Volg Mij.’ Hij stond op en volgde Hem.¹⁰ Toen Hij in zijn huis aanlag voor de maaltijd, kwam er ook een groot aantal tollenaars en zondaars, die samen met Hem en zijn leerlingen aan de maaltijd deelnamen.¹¹ De farizeeën zagen dit en zeiden tegen zijn leerlingen: ‘Waarom eet uw meester met tollenaars en zondaars?’¹² Hij hoorde dit en gaf als antwoord: ‘Gezonde mensen hebben geen dokter nodig, maar zieken wel.’¹³ Overdenk eens goed wat dit wil zeggen: “Barmhartigheid wil Ik, geen offers.” Ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars.’

¹⁴Daarop kwamen de leerlingen van Johannes bij Hem en vroegen: ‘Waarom vasten wij en de farizeeën wel regelmatig, en uw leerlingen niet?’¹⁵ Jezus antwoordde: ‘Bruiloftsgasten kunnen toch niet treuren zolang de bruidegom bij hen is? Maar er komt een dag dat de bruidegom bij hen wordt weggehaald, dan zullen ze vasten.’¹⁶ Niemand ver stelt een oude mantel met een lap die nog niet gekrompen is. Want dan trekt de nieuwe lap de mantel kapot en wordt de scheur nog groter.¹⁷ Evenmin giet men jonge wijn in oude leren zakken. Anders scheuren de zakken, dan wordt de wijn verspild en gaan de zakken verloren. Maar gaat de jonge wijn in nieuwe zakken, dan blijven beide behouden.’

Verskillende genezingen

¹⁸Hij was nog niet uitgesproken of er kwam een vooraanstaand man naar hen toe die zich

7:23 Ps. 6:9; Luc. 13:24–27 7:24–27 Luc. 6:46–49 7:24 Spr. 12:7 7:28–29 Marc. 1:22; Luc. 4:32 8:2–4 Marc. 1:40–45; Luc. 5:12–16 8:4 Lev. 14:1–32 8:5–13 Luc. 7:1–10 8:11–12 Luc. 13:28–29 8:12 Mat. 22:13; 25:30 8:14–17 Marc. 1:29–34; Luc. 4:38–41 8:17 Jes. 53:4 8:18–22 Luc. 9:57–60 8:23–27 Marc. 4:35–41; Luc. 8:22–25 8:26 Ps. 65:8 8:28–34 Marc. 5:1–20; Luc. 8:26–39 8:29 Marc. 1:24; Luc. 4:34 9:1–8 Marc. 2:1–12; Luc. 5:17–26 9:6 Joh. 5:8–9; Hand. 9:32–35 9:9–13 Marc. 2:13–17; Luc. 5:27–32 9:11 Luc. 15:1–2 9:13 1 Sam. 15:22; Ps. 40:7; Hos. 6:6; Mat. 12:7 9:14–17 Marc. 2:18–22; Luc. 5:33–39 9:18–26 Marc. 5:22–43; Luc. 8:40–56

voor Hem neerwierp en zei: 'Mijn dochter is zojuist gestorven. Kom alstublieft en leg haar de hand op, dan zal ze weer leven.' ¹⁹ Jezus stond op en volgde hem met zijn leerlingen. ²⁰ Plotse ling naderde hen van achteren een vrouw die al twaalf jaar aan bloedverlies leed. Ze raakte de zoom van zijn mantel aan, ²¹ want ze dacht: Als ik alleen mijn mantel maar kan aanraken, zal ik genezen. ²² Jezus draaide zich om, en toen Hij de vrouw zag zei Hij: 'Houd moed, mijn dochter, uw geloof heeft u gered.' En vanaf dat moment was de vrouw genezen.

²³ Aangekomen bij het huis van de man zag Jezus de fluitspelers en de luid wekladende menigte ²⁴ en Hij zei: 'Ga naar huis, het meisje is immers niet gestorven, ze slaapt.' Ze lachten Hem uit. ²⁵ Nadat iedereen was weggestuurd, ging Hij naar binnen. Hij pakte het meisje bij de hand, en ze stond op. ²⁶ Dit verhaal verspreidde zich in de hele omgeving.

²⁷ Toen Jezus van daar verderging, volgden Hem twee blinden die luidkeels riepen: 'Heb medelijden met ons, Zoon van David!' ²⁸ En nadat Hij een huis was binnengegaan, kwamen de blinden naar Hem toe. Jezus vroeg hun: 'Geloof u dat Ik dit kan doen?' Ze antwoordden: 'Ja, Heer!' ²⁹ Daarop raakte Hij hun ogen aan

en zei: 'Zoals u gelooft, zo zal het ook gebeuren.' ³⁰ En hun ogen gingen open. Jezus waarschuwde hen uitdrukkelijk: 'Zorg ervoor dat niemand het te weten komt!' ³¹ Maar na hun vertrek verspreidden ze het nieuws over Hem in de hele omgeving.

³² Terwijl ze het huis weer verlieten, bracht men iemand bij Hem die bezeten was en niet kon spreken. ³³ Nadat de demon was uitgedreven, begon de stomme te spreken. De mensenmassa stond versteld en zei: 'Zoiets is in Israël nog nooit vertoond!' ³⁴ Maar de farizeeën zeiden: 'Het is dankzij de vorst der demonen dat Hij demonen kan uitdrijven.'

Uitzending van de twaalf leerlingen

³⁵ Jezus trok rond langs alle steden en dorpen, Hij gaf de mensen onderricht in hun synagogen, verkondigde het goede nieuws over het koninkrijk en genas iedere ziekte en elke kwaal. ³⁶ Toen Hij de mensenmenigte zag, voelde Hij medelijden met hen, omdat ze uitgeput en hulpeloos waren, als schapen zonder herder. ³⁷ Hij zei tegen zijn leerlingen: 'De oogst is groot, maar er zijn weinig arbeiders. ³⁸ Vraag dus de eigenaar van de oogst of Hij arbeiders wil sturen om de oogst binnen te halen.'

De eerste brief aan de Korintiërs

Vele gaven, één Geest

12 Over de gaven van de Geest, broeders en zusters, wil ik u het volgende zeggen. ² Zoals u weet was u in de tijd dat u nog niet geloofde volledig in de ban van de afgoden, die taal noch teken geven. ³ Daarom zeg ik u nadrukkelijk: niemand kan door toedoen van de Geest van God zeggen: 'Vervloekt is Jezus,' en niemand kan zeggen: 'Jezus is de Heer,' behalve door toedoen van de heilige Geest.

⁴ Er zijn verschillende gaven, maar er is één Geest; ⁵ er zijn verschillende dienende taken, maar er is één Heer; ⁶ er zijn verschillende uitingen van bijzondere kracht, maar het is één God die ze allemaal en bij iedereen teweegbrengt. ⁷ In iedereen is de Geest zichtbaar aan het werk, ten bate van de gemeente. ⁸ Aan de een wordt door de Geest het verkondigen van wijsheid geschonken, aan de ander door diezelfde Geest het overdragen van kennis; ⁹ de een ontvangt van de Geest een groot geloof, de ander de gave om te genezen; ¹⁰ en weer anderen de kracht om wonderen te verrichten, om te profeteren, om te beoordelen of een profetie van de Geest afkomstig is, om in klanktaal te spreken of om klanktaal uit te leggen. ¹¹ Al deze gaven worden geschonken door een en dezelfde Geest, die ze aan iedereen afzonderlijk toebedeelt zoals Hij wil.

¹² Een lichaam is een eenheid die uit vele delen bestaat; ondanks hun veelheid vormen al die delen samen één lichaam. Zo is het ook met het lichaam van Christus. ¹³ Wij zijn allen gedoopt in één Geest en zijn daardoor één lichaam geworden; of we nu Joden of Grieken

zijn, slaven of vrije mensen, we zijn allen van één Geest doordrenkt. ¹⁴ Tegelijk bestaat een lichaam niet uit één deel, maar uit vele. ¹⁵ Als de voet zou zeggen: 'Ik ben geen hand, dus ik hoor niet bij het lichaam,' hoort hij er dan werkelijk niet bij? ¹⁶ En als het oor zou zeggen: 'Ik ben geen oog, dus ik hoor niet bij het lichaam,' hoort het er dan werkelijk niet bij? ¹⁷ Als het hele lichaam oog zou zijn, waarmee zou het dan kunnen horen? Als het hele lichaam oor zou zijn, waarmee zou het dan kunnen ruiken? ¹⁸ Maar God heeft juist alle lichaamsdelen hun eigen plaats gegeven, precies zoals Hij dat wilde. ¹⁹ Als ze met elkaar slechts één lichaamsdeel zouden vormen, zou dat dan een lichaam zijn? ²⁰ Het is juist zo dat er een groot aantal delen is en dat die met elkaar één lichaam vormen. ²¹ Het oog kan niet tegen de hand zeggen: 'Ik heb je niet nodig,' en evenmin kan het hoofd tegen de voeten zeggen: 'Ik heb jullie niet nodig.' ²² Integendeel, juist die delen van het lichaam die het zwakst lijken zijn het meest noodzakelijk. ²³ De delen van ons lichaam waarvoor we ons schamen en die we liever bedekken, behandelen we zorgvuldiger en met meer respect ²⁴ dan die waarvoor we ons niet schamen. Die hebben dat niet nodig. God heeft ons lichaam zo samengesteld dat de delen die het nodig hebben ook zorgvuldiger behandeld worden, ²⁵ zodat het lichaam niet zijn samenhang verliest, maar alle delen elkaar met dezelfde zorg omringen. ²⁶ Wanneer één lichaamsdeel pijn lijdt, lijden alle andere mee; wanneer één lichaamsdeel met respect behandeld wordt, delen alle andere in die vreugde.

9:20 Lev. 15:25; Mat. 14:36 9:21 Luc. 6:19 9:26 Mat. 4:24 9:27-31 Mat. 20:29-34 9:27 Marc. 10:46-47; Luc. 18:38
9:30 Marc. 1:43-44 9:32-34 Mat. 12:22-24; Luc. 11:14-15 9:33 Marc. 2:12 9:34 Marc. 3:22 9:35 Mat. 4:23; Marc. 1:39;
Luc. 4:43-44 9:36 Num. 27:17; 1 Kon. 22:17; Ezech. 34:5; Zach. 10:2; Marc. 6:34 9:37-38 Luc. 10:2

12:2 Gal. 4:8 12:3 Filip. 2:11; 1 Joh. 4:1-3 12:8-10 Rom. 12:6-8; Ef. 4:11 12:11 1 Kor. 12:4 12:12 Rom. 12:4-5
12:13 Gal. 3:28; Kol. 3:11

²⁷ Welnu, u bent het lichaam van Christus en ieder van u maakt daar deel van uit. ²⁸ God heeft in de gemeente aan allerlei mensen een plaats gegeven: ten eerste aan apostelen, ten tweede aan profeten en ten derde aan leraren. Dan is er het vermogen om wonderen te verrichten, de gave om te genezen en het vermogen om bijstand te verlenen, leiding te geven of in klanktaal te spreken. ²⁹ Is iedereen soms een apostel? Of een profeet? Is iedereen een leraar? Kan iedereen wonderen verrichten? ³⁰ Of kan iedereen genezen? Kan iedereen in klanktaal spreken en kan iedereen die uitleggen?

³¹ Richt u op de hoogste gaven. Maar eerst wijs ik u een weg die nog voortreffelijker is.

De liefde

13 Al sprak ik de talen van alle mensen en die van de engelen – had ik de liefde niet, ik zou niet meer zijn dan een dreunende gong of een schallende cimbaal. ² Al had ik de gave om te profeteren en doorgrondde ik alle geheimen, al bezat ik alle kennis en had ik het geloof dat bergen kan verplaatsen – had ik de liefde niet, ik zou niets zijn. ³ Al verkocht ik mijn bezittingen omdat ik voedsel aan de armen wilde geven, al gaf ik mijn lichaam prijs om te worden verbrand – had ik de liefde niet, het zou mij niet baten.

⁴ De liefde is geduldig en vol goedheid. De liefde kent geen afgunst, geen ijdel vertoon en geen zelfgenoegzaamheid. ⁵ Ze is niet grof en niet zelfzuchtig, ze laat zich niet boos maken en rekent het kwaad niet aan, ⁶ ze verheugt zich niet over het onrecht maar vindt vreugde in de waarheid. ⁷ Alles verdraagt ze, alles gelooft ze, alles hoopt ze, in alles volhardt ze.

⁸ De liefde zal nooit vergaan. Profetieën zullen verdwijnen, klanktaal zal verstommen, kennis verloren gaan – ⁹ want ons kennen schiet tekort en ons profeteren is beperkt. ¹⁰ Wanneer het volmaakte komt zal wat beperkt is verdwijnen. ¹¹ Toen ik nog een kind was sprak ik als een kind, dacht ik als een kind, redeneerde ik als een kind. Nu ik volwassen ben heb ik al het kinderlijke achter me gelaten. ¹² Nu zien we nog maar een afspiegeling, een raadselachtig beeld, maar straks staan we oog in oog. Nu is mijn kennen nog beperkt, maar

straks zal ik volledig kennen, zoals ik zelf gekend ben. ¹³ Dit is wat blijft: geloof, hoop en liefde, deze drie, maar de grootste daarvan is de liefde.

Profetie en klanktaal

14 Jaag de liefde na en richt u op de gaven van de Geest, vooral op die van de profetie. ² Iemand die in klanktaal spreekt, spreekt niet tot mensen maar alleen tot God. Niemand kan hem verstaan, want door toedoen van de Geest spreekt hij geheimtaal. ³ Maar iemand die profeteert spreekt tot mensen, en wat hij zegt is opbouwend, troostend en bemoedigend. ⁴ Wat iemand in klanktaal zegt is alleen opbouwend voor hemzelf; de woorden van iemand die profeteert, zijn opbouwend voor de gemeente. ⁵ Ik zou willen dat u allen in klanktaal kon spreken, maar ik wil nog liever dat u profeteert. Iemand die profeteert is nuttiger dan iemand die in klanktaal spreekt, tenzij hij uitlegt wat hij zegt, zodat het opbouwend is voor de gemeente.

⁶ Broeders en zusters, welk nut zou ik voor u hebben als ik bij u in klanktaal zou spreken en me niet tegelijkertijd tot u zou richten met een openbaring, met kennis, met een profetie of met onderricht? ⁷ Het is als met een muziek-instrument, bijvoorbeeld een fluit of lier: als er geen verschil tussen de tonen is, hoe kan men dan horen welke melodie er gefloten of getokkeld wordt? ⁸ En als een trompet een onduidelijk signaal geeft, wie maakt zich dan gereed voor de strijd? ⁹ Voor u geldt hetzelfde: hoe moet men u begrijpen als u in onverstanebare klanken spreekt? Uw woorden verdwijnen in het niets. ¹⁰ Er zijn ik weet niet hoeveel talen in de wereld, iedereen heeft zijn eigen taal. ¹¹ Als ik de taal van iemand die tot mij spreekt niet ken, blijven we vreemdelingen voor elkaar. ¹² Dit geldt ook voor u: als u zo graag gaven van de Geest bezit, streef er dan naar uit te blinken in gaven die de gemeente opbouwen.

¹³ Daarom moet iemand die in klanktaal spreekt bidden om de gave die te kunnen uitleggen. ¹⁴ Wanneer ik namelijk in klanktaal bid, bid ik weliswaar met mijn geest, maar mijn verstand doet niet mee. ¹⁵ Dus wat moet ik doen? Ik moet bidden met mijn geest, maar

ook met mijn verstand; ik moet zingen met mijn geest, maar ook met mijn verstand. ¹⁶ Als u God alleen maar dankzegt met uw geest, hoe zou dan iemand die net als een buitenstaander uw klanktaal niet verstaat, uw woorden met ‘amen’ kunnen bevestigen? Hij begrijpt immers niet wat u zegt. ¹⁷ Het is natuurlijk goed dat u God dankzegt, maar op die manier is het niet opbouwend voor de ander. ¹⁸ Ik dank God dat ik meer dan u allen de gave heb in klanktaal te spreken; ¹⁹ maar om in de gemeente anderen te onderwijzen, gebruik ik liever een paar begrijpelijke woorden dan ontelbaar veel in klanktaal.

²⁰ Broeders en zusters, wees in uw denken niet als kinderen. Wees kinderen in het kwaad, maar wees in uw denken volwassen. ²¹ Er staat in de wet: ‘Ik zal tot dit volk spreken door mensen die vreemde talen spreken, door de mond van vreemdelingen, en ook dan zullen ze niet naar Mij luisteren – zegt de Heer.’ ²² Klanktaal is dus een teken dat niet bij gelovigen hoort maar bij ongelovigen, en profeteren hoort niet bij ongelovigen maar bij gelovigen. ²³ Stel nu dat de hele gemeente samenkomt en iedereen zich in klanktaal uit. Zullen ongelovige buitenstaanders die de samenkomst bezoeken dan niet zeggen dat u krankzinnig bent? ²⁴ Maar profeteert iedereen, dan zal een ongelovige buitenstaander door iedereen op de juiste wijze worden beoordeeld en door iedereen worden terechtgewezen. ²⁵ Alles wat in zijn hart verborgen ligt zal aan het licht komen, en dan zal hij zich in aanbidding voor God neerwerpen en uitroepen: ‘Werkelijk, God is in uw midden.’

²⁶ Broeders en zusters, wat betekent dit voor uw samenkomsten? Wanneer u samenkomt

draagt iedereen wel iets bij: een lied, een vorm van onderricht, een openbaring, een uiting in klanktaal of de uitleg daarvan. Laat alles tot opbouw van de gemeente zijn. ²⁷ Er mogen twee, hoogstens drie van u in klanktaal spreken, ieder op zijn beurt en bovendien met iemand die de uitleg geeft. ²⁸ Is er niemand die dit kan, dan moeten ze zwijgen en alleen voor zichzelf tot God spreken. ²⁹ Laat van hen die profeteren er telkens twee of drie spreken; daarna moeten de anderen het beoordelen. ³⁰ Wanneer aan iemand die nog op zijn plaats zit iets geopenbaard wordt, moet degene die op dat moment spreekt verder zwijgen. ³¹ U kunt ieder op uw beurt profeteren, zodat ieder van u kan worden onderwezen en bemoedigd. ³² En wie profeteert heeft macht over zijn geest, ³³ want God is niet een God van wanorde maar van vrede. Zo is het in alle gemeenten van de heiligen.

³⁴ Vrouwen moeten gedurende uw samenkomsten zwijgen. Ze mogen niet spreken, maar moeten ondergeschikt blijven, zoals ook in de wet staat. ³⁵ Als ze iets willen leren, moeten ze het thuis aan hun man vragen, want het is een schande voor een vrouw als ze tijdens een samenkomst spreekt.

³⁶ Heeft het woord van God zich soms verspreid vanuit uw gemeente? Of heeft het enkel u bereikt? ³⁷ Wie van u denkt te kunnen profeteren of in het bezit van de Geest te zijn, dient te erkennen dat wat ik u schrijf een bevel van de Heer is. ³⁸ Erkent hij dat niet, dan wordt hij zelf niet erkend. ³⁹ Kortom, broeders en zusters, richt u op het profeteren en verhinder niet dat er in klanktaal gesproken wordt. ⁴⁰ Alles moet op gepaste wijze en in goede orde gebeuren.

12:27 Ef. 5:30 12:27–30 Rom. 12:5–8; Ef. 4:11 12:27 Ef. 5:30 13:2 Mat. 17:20; 21:21; Marc. 11:23 13:4–7 Rom. 13:10 13:12 Gen. 32:31; 2 Kor. 5:7 14:1 1 Kor. 14:39 14:2 1 Kor. 14:27–28 14:5 Num. 11:29 14:16 2 Kor. 1:20 14:20 Ef. 4:14 14:21 Jes. 28:11–12 14:25 Jes. 45:14; Zach. 8:23 14:34 Gen. 3:16; Ef. 5:22–24; 1 Tim. 2:11 14:39 1 Kor. 14:1

13:3 om te worden verbrand – In andere handschriften staat: ‘en kon ik daar trots op zijn.’

De eerste brief van Petrus

1 Van Petrus, apostel van Jezus Christus. Aan de uitverkorenen die als vreemdelingen verspreid in Pontus, Galatië, Kappadocië, Asia en Bitynië verblijven, ² door God, de Vader, voorbestemd om, geheiligd door de Geest, gehoorzaam te zijn en met het bloed van Jezus Christus besprenkeld te worden. Genade zij u en vrede, in overvloed.

Het nieuwe leven

³ Geprezen zij de God en Vader van onze Heer Jezus Christus: in zijn grote barmhartigheid heeft Hij ons door de opstanding van Jezus Christus uit de dood opnieuw geboren doen worden en ons zo levende hoop gegeven. ^{4,5} Er wacht u, die vanwege uw geloof door Gods kracht wordt beschermd, in de hemel een onvergankelijke, ongerepte erfenis die nooit verwelkt. U ziet de redding tegemoet, die klaarligt om aan het einde van de tijd geopenbaard te worden. ⁶ Verheug u hierover, ook al moet u nu tot uw verdriet nog een korte tijd allerlei beproevingen verduren. ⁷ Zo kan de echtheid blijken van uw geloof – zoveel kostbaarder dan vergankelijk goud, dat toch ook in het vuur wordt getoetst – en zo verwerft u lof, eer en roem wanneer Jezus Christus zich zal openbaren. ⁸ U hebt Hem lief zonder Hem ooit gezien te hebben; en zonder Hem nu te zien gelooft u in Hem en ervaart u een onuitspreklijke, hemelse vreugde, ⁹ omdat u het einddoel van uw geloof bereikt: uw redding. ¹⁰ Wat die redding inhoudt, trachtten de profeten te achterhalen toen ze profeteerden over de genade die u ten deel zou vallen. ¹¹ Zij probeerden vast te stellen op welke tijd en op welke omstandigheden Christus' Geest, die in hen werkzaam was, doelde toen deze voorzegde dat Christus zou lijden en daarna in Gods luister zou delen. ¹² Er werd

hun geopenbaard dat deze boodschap niet voor henzelf bestemd was maar voor u – de boodschap die u nu verkondigd is door hen die u het evangelie hebben gebracht, gedreven door de heilige Geest, die vanuit de hemel werd gezonden. Het zijn geheimen waarin zelfs engelen graag zouden doordringen.

¹³ Laat uw geest daarom voortdurend paraat zijn, wees waakzaam en vestig al uw hoop op de genade die u ontvangen zult wanneer Jezus Christus zich openbaart. ¹⁴ Wees als gehoorzame kinderen en geef niet opnieuw toe aan de begeerten waardoor u vroeger, toen u nog onwetend was, werd beheerst. ¹⁵ Leid een leven dat in alle opzichten heilig is, zoals Hij die u geroepen heeft heilig is. ¹⁶ Er staat immers geschreven: 'Wees heilig, want Ik ben heilig.' ¹⁷ En als u Hem Vader noemt die iedereen naar zijn daden beoordeelt, zonder aanzien des persoons, heb dan ook ontzag voor Hem tijdens uw leven als vreemdeling. ¹⁸ U weet immers dat u niet met zoiets vergankelijks als zilver of goud bent vrijgekocht uit het zinloze leven dat u van uw voorouders had geërfd, ¹⁹ maar met het kostbare bloed van Christus, als dat van een lam zonder smet of gebrek. ²⁰ Al voor de grondvesting van de wereld is Hij door God uitgekozen, en nu, aan het einde van de tijd, is Hij verschenen omwille van u. ²¹ Door Hem gelooft u in God, die Hem uit de dood heeft opgewekt en Hem laat delen in zijn luister, zodat uw geloof en hoop op God gericht zijn.

²² Nu u gehoorzaam bent aan de waarheid, is uw hart gelouterd en kunt u oprecht van uw broeders en zusters houden; heb elkaar dan ook onvoorwaardelijk lief, met een zuiver hart, ²³ als mensen die opnieuw zijn geboren, niet uit vergankelijk maar uit onvergankelijk

zaad, door Gods levende woord, dat voor altijd standhoudt.

²⁴ 'De mens is als gras
en zijn schoonheid als een bloem
in het veld:
het gras verdort en de bloem valt af,
²⁵ maar het woord van de Heer houdt
eeuwig stand.'

Dit woord is het evangelie dat u verkondigd is.

2 Ontdoe u dus van alles wat slecht is, van alle bedrog en huichelarij, alle afgunsten en kwaadsprekerij, ² en verlang als pasgeboren zuigelingen naar de zuivere melk van het woord, opdat u daardoor groeit en uw redding bereikt. ³ U hebt toch de goedheid van de Heer geproefd? ⁴ Voeg u bij Hem, bij de levende steen die door de mensen werd afgekeurd maar door God werd uitgekozen om zijn kostbaarheid, ⁵ en laat u ook zelf als levende stenen gebruiken voor de bouw van een geestelijke tempel. Vorm een heilige priesterschap om geestelijke

offers te brengen die God, dankzij Jezus Christus, welgevallig zijn. ⁶ In de Schrift staat immers: 'In Sion leg Ik een hoeksteen die Ik heb uitgekozen om zijn kostbaarheid; wie daarop vertrouwt, komt niet bedrogen uit.' ⁷ Kostbaar is hij voor u, die erop vertrouwt. Voor wie er niet op vertrouwen geldt echter: 'De steen die de bouwers afkeurden is de hoeksteen geworden.' ⁸ En: 'Het is een steen waarover men struikelt, een rotsblok waaraan men zich stoot.' Zij struikelen omdat ze weigeren Gods woord te gehoorzamen, daartoe zijn ze bestemd. ⁹ Maar u bent een uitverkoren geslacht, een koninkrijk van priesters, een heilige natie, een volk dat God zich verworven heeft om de grote daden te verkondigen van Hem die u uit de duisternis heeft geroepen naar zijn wonderbaarlijke licht. ¹⁰ Eens was u geen volk, nu bent u Gods volk; eens werd u ontferming onthouden, nu ontvangt u Gods ontferming.

1:3 1 Petr. 1:23 1:6–7 Jak. 1:2–3 1:12 Ef. 3:5 1:13 1 Tes. 5:6 1:16 Lev. 11:44–45; 19:2; 20:7 1:17 Deut. 10:17; Rom. 2:11; 1 Petr. 2:11 1:18 Jes. 52:3 1:21 Rom. 4:24 1:23 Joh. 3:3; Hebr. 4:12; 1 Joh. 3:9 1:24–25 Jes. 40:6–8 1:24 Jak. 1:10–11 2:3 Ps. 34:9 2:5 Ef. 2:22 2:6 Ps. 25:3; Jes. 28:16; Rom. 9:33 2:7 Ps. 118:22; Mat. 21:42 2:8 Jes. 8:14 2:9 Ex. 19:5–6; Deut. 4:20; Jes. 9:1; 43:21; Ezech. 37:23; Hand. 26:18; Tit. 2:14; Op. 1:6 2:10 Hos. 2:25; Rom. 9:25

1:22 onvoorwaardelijk lief, met een zuiver hart – In andere handschriften staat: 'onvoorwaardelijk en hartelijk lief'.

Nawerk

Waarom de NBV21?

De NBV en de reacties

In 2004 verscheen de NBV: een nieuwe standaardvertaling voor het hele Nederlandse taalgebied, bedoeld voor kerk en cultuur, voor liturgische, gezamenlijke en persoonlijke lezing. De vertaling kwam voort uit een zeer brede samenwerking van verschillende kerken en geloofsgemeenschappen, met medewerking van een zeer diverse groep van deskundigen.

Bij het verschijnen van de NBV was de boodschap van het Nederlands Bijbelgenootschap aan alle lezers: Neem deze vertaling in gebruik en laat ons weten wat u ervan vindt; dan maken we te zijner tijd een verbeterde versie waarin alle ervaringen, vragen en suggesties worden meegenomen.

De NBV groeide al snel uit tot de meest gebruikte Nederlandse bijbelvertaling. En het Bijbelgenootschap ontving veel, zeer veel reacties. Brieven, complete pakketten soms, e-mails, en ook verzamelde dossiers, aangelegd door diverse kerkgenootschappen. Daarnaast verschenen vele publicaties waarin de NBV of delen daarvan werden besproken. De reacties kwamen van sterk uiteenlopende kanten. Uit alle kerkelijke richtingen en van daarbuiten, en van specialisten tot gewone bijbellezers.

Gedeelde lezerswensen

De reacties op de NBV vormen een zeer divers geheel. Toch is er wel een duidelijk patroon in te ontdekken. Bepaalde vragen en wensen blijken zeer breed gedeeld te worden onder gebruikers van de NBV:

‘Is de NBV soms niet net iets te vrij?’
 ‘Zijn bepaalde bijbelse motiefwoorden niet onnodig verdwenen in de vertaling?’

‘Heeft de NBV in sommige gevallen niet een interpretatie gekozen die ingaat tegen de gebruikelijke uitleg?’
 ‘Zou het niet beter zijn als de vertaling de tekst soms net iets minder invult?’

En tot slot een specifieke, maar zéér vaak gestelde vraag:

‘Kunnen de eerbiedshoofdletters in woorden die verwijzen naar God, Jezus en de heilige Geest (Hij, Hem) terugkomen in de vertaling?’

Het is niet één bepaalde groep lezers die deze vragen stelt; het betreft reacties afkomstig uit uiteenlopende tradities.

Samenspel

Kunnen we deze geluiden een plek geven in de vertaling en deze daarmee tegelijk aan kracht laten winnen? Ja, dat kan. Maar alleen door te kiezen voor een zeer degelijke en behoedzame aanpak, waarin alle voors en tegens zorgvuldig worden afgewogen. Met alleen het beoordelen van alle reacties op de NBV ben je er niet. Het vraagt om een systematische en complete controle van de vertaling, waarbij alle binnengekomen opmerkingen in samenhang worden bekeken. Alleen zo is het mogelijk om aan beide kanten recht te doen: de kwaliteiten van de NBV bewaren en versterken, en tegelijk werken aan een versie waarin de ervaringen van de lezers zijn meegenomen.

Hoe ziet dit samenspel tussen lezers en vertalers er praktisch uit?

Vanaf 2004 hebben we een database bijgehouden met duizenden verbeteringsuggesties van

lezers. En van 2017 tot 2020 werkt een groep van negen vertalers stap voor stap de complete NBV door, met een vaste, systematische aanpak waarin al deze feedback wordt meegewogen.

Het nieuwe van de NBV21

Wat is, in het kort, het nieuwe van de NBV21?

- Lezersreacties zijn meegewogen.
- Hoofdletters maken eerbied voor God, Jezus en de heilige Geest zichtbaar.
- De vertaling is up-to-date gemaakt: nieuwe inzichten zijn verwerkt.
- Het NBV-profiel komt nu scherper naar voren:
 - Het geheel vormt een hecht en consistent bouwwerk.
 - Slimme concordantie: motiefwoorden komen goed uit, waardoor thema's en verbanden in teksten duidelijk worden.
 - Onnodig vrije of te ingevulde vertalingen zijn teruggedraaid.
 - Interpretaties op te smalle basis zijn herzien.

- Het Nederlands is – waar nodig – verbeterd.

Doel van de NBV21

We hopen als Bijbelgenootschap met de NBV21 drie dingen te bereiken:

- 1 Het blijft de vertrouwde NBV, maar in een verbeterde vorm. Alle NBV-lezers gaan erop vooruit.
- 2 De NBV21 neemt reserves weg bij lezers die zich tot de NBV aangetrokken voelen maar er ook in bepaalde opzichten moeite mee hebben.
- 3 De waarde van dit type vertaling komt opnieuw onder de aandacht: een vertaling waarin nauwkeurigheid samengaat met een passende en functionele inzet van het Nederlands. Een vertaling die de centrale positie inneemt tussen de formeel-letterlijke vertalingen (NBG51, Herziene Statenvertaling, Naardense Bijbel) aan de ene kant, en de sterk op betekenis gerichte vertalingen (Groot Nieuws Bijbel, Bijbel in Gewone Taal) aan de andere kant.

Uitgangspunten bij het werken aan de NBV21

De NBV21 wordt voorbereid door het vertaalteam van het Nederlands Bijbelgenootschap: vertalers die met zorgvuldigheid en liefde voor de Bijbel de vertaling opnieuw aan de brontekst hebben getoetst. Het team bestaat uit kenners van de bijbelse brontalen (Hebreeuws, Aramees en Grieks) en kenners van het Nederlands. Er wordt altijd samengewerkt, zodat iedere beslissing getoetst wordt aan de brontekst én voldoet aan de eisen van het Nederlands.

We werken alle boeken van de Bijbel systematisch door. Alle binnengekomen lezersopmerkingen bij de NBV worden meegenomen, maar we kijken net zo nauwkeurig naar de teksten waar géén reacties op gekomen zijn. Alles wat de vertaling kan verbeteren nemen we mee. We letten in het bijzonder op de volgende vier aspecten:

1 Consistentie: werken aan een hecht bouwwerk

Er is een groot verschil tussen het werk aan de NBV als een tekst in aanbouw en onze controle van de NBV als complete tekst. Wij kunnen nu met behulp van speciale software de complete tekst doorzoeken en analyseren. Het eerste waar we op letten is consistentie: zijn alle afspraken consequent doorgevoerd, zijn formules en vaste uitdrukkingen op dezelfde manier vertaald, zijn vergelijkbare problemen op vergelijkbare manieren opgelost? Er bleek op dit punt nog veel te verbeteren. In de nieuwe versie is het gemakkelijker om teksten uit verschillende bijbelboeken die bij elkaar horen, te vergelijken.

Mogelijke verbeterpunten komen we op het spoor door opmerkingen van lezers en door onze eigen observaties. Maar we veranderen pas iets als we het volledig hebben

uitgezocht en alle consequenties hebben nage-rekend.

Voorbeeld

In Genesis 9 komt in de brontekst zeven keer het woord *berit* (verbond, afspraak) voor. In de NBV staat zesmaal 'verbond', maar in Genesis 9:11 staat 'belofte' ('Deze belofte doe ik jullie'). Dit heeft heel wat commentaar opgeleverd.

Dat deze term zeven keer voorkomt in Genesis 9 is een opvallend kenmerk van deze tekst; dat zou zichtbaar moeten blijven in de vertaling. Maar nog belangrijker is dat in Genesis 9:11 in het Hebreeuws een woordcombinatie staat die in de NBV consequent wordt vertaald met 'een verbond sluiten'. Daarom luidt de NBV21 hier: 'Ik sluit met jullie dit verbond.'

Twee dingen gaan hier samen op: we verbeteren de consistentie van de vertaling én we doen iets met de wens om bijbelse motiefwoorden herkenbaar te houden.

Andere voorbeelden van consistentie zijn: Genesis 1:12, Genesis 2:24, Ruth 1:17, Jesaja 9:5, Jona 3:8, Jona 4:6–10, Matteüs 5:22, Matteüs 6:10, Matteüs 9:2, Matteüs 9:22, 1 Petrus 1:23–25. Zie onder voor deze voorbeelden.

2 Motiefwerking (slimme concordantie)

De NBV heeft veel aandacht voor motiefwoorden in de tekst: ze zijn belangrijk voor de samenhang van de tekst en voor de thematiek. Dit heeft te maken met wat vaak 'concordantie' wordt genoemd: concordantie is dat woorden uit de brontekst op een vaste – en dus herkenbare – manier worden weergegeven in de vertaling. De NBV gaat voor slimme concordantie: woordherhaling moet betekenisvol zijn en goed werken in het Nederlands. Dit was voor

de NBV een belangrijk principe, maar toch hebben we hier in de NBV21 veel aan kunnen verbeteren: in een heel aantal gevallen kunnen motieven in de tekst beter zichtbaar worden gemaakt zonder dat het Nederlands erop achteruitgaat.

Voorbeelden van motiefwerking zijn: Genesis 1:12, Genesis 2:2–3, Genesis 12:2, Ruth 1:6, Ruth 2:1/3:11, Ruth 2:12/3:9, Jesaja 9:3, 1 Korintiërs 14:3–26. Zie onder voor deze voorbeelden.

3 Uitgaan van breed draagvlak

Uit alle reacties op de NBV blijkt dat lezers soms uitgesproken verwachtingen hebben over de vertaling: deze interpretatie is goed, die is fout. Hoe kunnen we daar op een verantwoorde manier mee omgaan? We hanteren het principe: uitgaan van breed draagvlak. Een breed gebruikte bijbelvertaling moet ook gebaseerd zijn op breed gedragen keuzes. Bij onze controle kijken we dus ook goed naar de gekozen interpretaties in de vertaling. Als die omstreden zijn of ingaan tegen de gebruikelijke uitleg, is er reden om ze te herzien. Op diezelfde manier wegen we ook de binnengekomen vertaalsuggesties. De NBV21 is een bijbel zonder stokpaardjes.

Voorbeelden van het volgen van de gebruikelijke uitleg zijn: Genesis 3:5, Genesis 3:15, Genesis 12:3, Psalm 23:6, Spreuken 8:18, Spreuken 8:22, Jesaja 6:5, Jesaja 8:16, Jona 4:9, Matteüs 5:5, Matteüs 9:2, Matteüs 9:22, 1 Petrus 2:24. Zie onder voor deze voorbeelden.

4 Niet te veel invullen: minder is méér!

Er bestaat geen vertaling zonder interpretatie. Maar het is wel de vraag hoeveel je invult in de vertaling. Het beste is om zo te vertalen dat de lezer bij de juiste interpretatie kan uitkomen, maar zonder die interpretatie af te dwingen. Zo gaat de NBV over het algemeen ook te

werk. Hier en daar zie je echter dat er in de vertaling net iets te veel wordt ingevuld. De intentie is goed: het is de bedoeling om de lezer te helpen. Maar het werkt soms averechts: het wordt als storend ervaren.

Bij onze controle letten we hierop. Als de vertaling te veel invult kan dat worden teruggedraaid. Vaak blijkt dat een iets opener formulering de kwaliteit van de tekst alleen maar ten goede komt.

Een voorbeeld is Matteüs 10:29:

‘Wat kosten twee mussen? Zo goed als niets. Maar er valt er niet één dood neer als jullie Vader het niet wil.’

Uit alle reacties blijkt dat veel lezers grote moeite hebben met de woorden ‘als jullie Vader het niet wil’. Zij redeneren: dan is al het verschrikkelijke dat op aarde plaatsvindt dus Gods wil. Velen pleiten daarom voor de vertaling ‘als jullie Vader het niet weet’. De brontekst is echter minder ingevuld: letterlijk staat er ‘zonder jullie Vader’. Onderzoek naar de Griekse formulering laat zien dat de invulling van de NBV met ‘wil’ inhoudelijk op zichzelf juist is (en de invulling met ‘weet’ niet). Tegelijk geldt hier het principe dat de vertaling de juiste interpretatie moet insluiten, maar niet moet opdringen. Daarom kiest de NBV21 voor een weergave die – net als de brontekst – minder ingevuld is:

‘Wat kosten twee mussen? Zo goed als niets. Maar er valt er niet één dood neer buiten jullie Vader om.’

Andere voorbeelden van minder invulling zijn: Genesis 1:2, Genesis 2:23, Jesaja 7:22, Jona 1:1, Matteüs 6:13, 1 Korintiërs 13:12. Zie onder voor deze voorbeelden.

Toelichting bij de teksten

Hieronder lichten we een aantal veranderingen toe in de teksten die in deze uitgave zijn opgenomen. Het is niet mogelijk om alles toe te lichten. We kijken daarom alleen naar belangrijke kwesties en vatten die kort samen.

GENESIS 1–3

Genesis 1:2

oud: De aarde was nog woest en doods

nieuw: De aarde was woest en doods

Het woordje ‘nog’ in dit vers is een van de meest besproken woorden in de NBV. Op zich is het wel te verdedigen als weergave van het verbindingswoordje *we* in het Hebreeuws. Maar ‘nog’ brengt onnodig veel invulling met zich mee. En een meer open formulering, zonder ‘nog’, past beter bij de stijl van Genesis 1.

Genesis 1:3

oud: Er moet licht zijn

nieuw: Laat er licht zijn

De NBV biedt hier een prima vertaling, en toch is er een probleem. Want dit ‘moeten’ keert terug in alle scheppingswoorden in Genesis 1, en door de herhaling gaat het opvallen: er ‘moet’ zoveel. Het Nederlands biedt ook nog een andere optie, met ‘laten’. Dat levert een rustiger tekst op. En met ‘laten’ klinkt er zelfs nog meer vanzelfsprekendheid in door dan met ‘moeten’: wat God uitspreekt komt er ook.

Genesis 1:12

oud: allerlei bomen die vruchten dragen met zaad erin

nieuw: alle soorten bomen die vruchten dragen met zaad erin

God scheidt de gewassen, bomen en dieren ‘alle naar hun soort’, vertelt Genesis 1. In goed Nederlands spreek je dan van ‘alle soorten’: alle soorten vogels, alle soorten vee, enzovoort. De NBV varieert op dit punt: soms alle, soms allerlei, soms alle soorten. Dat is jammer, want het is een van de terugkerende motieven in Genesis 1. Door steeds de formulering ‘alle soorten’ te gebruiken, wint de vertaling aan kracht. En het laat zien dat de tekst wil zeggen: de schepping was compleet, er ontbrak niets.

Genesis 2:2–3

oud: Op de zevende dag had God zijn werk voltooid, op die dag rustte hij van het werk dat hij gedaan had. God zegende de zevende dag ...

nieuw: Op de zevende dag had God zijn werk voltooid. Op de zevende dag rustte Hij van het werk dat Hij gedaan had. God zegende de zevende dag ...

De brontekst noemt de zevende dag driemaal. In de NBV is die zevende dag één keer ‘die dag’ geworden. Dat levert een vloeiende zin op in het Nederlands. Maar dat de zevende dag, vlak achter elkaar, drie keer met nadruk wordt genoemd is een opvallend kenmerk van de tekst. Dat moet in de vertaling bewaard blijven. Het nodigt je bovendien uit om te lezen op een plechtige toon. Precies wat de bedoeling is van deze verzen.

Genesis 2:4

oud: God, de HEER

nieuw: de HEER God

Genesis 2–3 spreekt over God als *Adonai Elohiem*. Deze bijzondere naamcombinatie komt in de rest van de Bijbel bijna niet voor. De NBV draait de twee elementen om: ‘God, de HEER’. In de NBV21 volgen we de Hebreeuwse volgorde: ‘de HEER God’. Zo blijft er onderscheid tussen deze (bijzondere) combinatie en andere combinaties van godsnamen in het Oude Testament.

Genesis 2:23

oud: Eindelijk een gelijk aan mij,
mijn eigen gebeente,
mijn eigen vlees,
een die zal heten: vrouw,
een uit een man gebouwd.
nieuw: Dit is ze!
Mijn eigen gebeente,
mijn eigen vlees en bloed.
Vrouw wordt zij genoemd,
genomen uit een man.

De vertaling die de NBV hier geeft is mooi, maar ook erg vrij. De eerste regel – ‘Eindelijk een gelijk aan mij’ – vult de gedachte van de tekst goed in, maar staat ver af van het Hebreeuws. Daarbij is het herhaalde element ‘een’ (lees: één) wat verwarrend bij het lezen. De uitroep in de eerste regel betekent ‘Zij is het!’ De derde regel geven we nu weer met ‘mijn eigen vlees en bloed’. Zo wordt de verwantschap zowel fysiek (met ‘gebeente’, dat doet denken aan de rib) als figuurlijk (‘vlees en bloed’) uitgediept. Dit is consistent met andere plaatsen in het Oude Testament, zoals Genesis 37:27 en Nehemia 5:5. In de twee laatste regels heeft het Hebreeuws een woordspel van *’isja* (‘vrouw’) en *’iesj* (‘man’). De NBV ruilt dat in voor een nieuw woordspel, ‘vrouw-gebouwd’, maar daarbij is het werkwoord ‘nemen’ uit de brontekst veranderd in ‘bouwen’. Voor de NBV21 kiezen we voor het woordspel ‘genoemd-genomen’, waarmee we dichter bij de brontekst blijven.

Genesis 2:24

oud: Zo komt het dat een man zich losmaakt van zijn vader en moeder en zich hecht aan zijn vrouw, met wie hij één van lichaam wordt.
nieuw: Daarom maakt een man zich los van

zijn vader en moeder en hecht hij zich aan zijn vrouw, en zij zullen één lichaam zijn.

Dit vers wordt geciteerd in het Nieuwe Testament, in Matteüs 19:5, Marcus 10:7 en Efeziërs 5:31. Terwijl in de brontekst de verschillen minimaal zijn, lopen deze teksten in de NBV nogal uiteen. In de NBV21 worden ze nauwkeurig op elkaar afgestemd.

Genesis 3:5

oud: dat jullie dan als goden zullen zijn
(voetnoot: Ook mogelijk is de vertaling: als God)
nieuw: dat jullie dan als God zullen zijn
(voetnoot: Ook mogelijk is de vertaling: als goden)

Door te eten van de verboden vrucht zal de mens, zo beweert de slang, zijn als *Elohiem*. Je kunt dat vertalen met ‘als God’ of met ‘als goden’. De NBV kiest voor het laatste en noemt het eerste als mogelijkheid in de voetnoot. Veel lezers verwachten echter het eerste, en de meeste uitleggers steunen dat. Daarom kiezen we die optie en noemen de andere in de voetnoot.

Genesis 3:15

oud: Vijandschap sticht ik tussen jou en de vrouw,
tussen jouw nageslacht en het hare,
zij verbrijzelen je kop,
jij bijt hen in de hiel.
nieuw: Vijandschap sticht Ik tussen jou en de vrouw,
tussen jouw nageslacht en het hare;
dat verbrijzelt jou de kop,
jij bijt het in de hiel.

De NBV spreekt van ‘nageslacht’, een collectief enkelvoud. In de derde en vierde regel wordt er echter met meervoudsvormen verwezen naar het nageslacht van de vrouw: ‘zij’ en ‘hen’. Dat is vreemd. Daar komt bij dat veel lezers dit storend vinden, omdat ze graag een vertaling willen die openstaat voor een nieuwtestamentische vervulling. Dat kan met verwijfwoorden in het enkelvoud.

GENESIS 12:1–9

Genesis 12:2

oud: ik zal je zegenen, ik zal je aanzien geven,
nieuw: Ik zal je zegenen, je naam veel aanzien geven,

De brontekst spreekt over ‘je naam aanzien geven’. Het is beter om het element ‘naam’ in de vertaling te bewaren, omdat het in de Bijbel vaak een belangrijk motief is. In dit geval is er een tegenstelling tussen de mensen die hun ‘naam’ willen vestigen door een toren tot in de hemel te bouwen (Genesis 11:4) en Abrams ‘naam’ die door God aanzien krijgt.

Genesis 12:3

oud: Alle volken op aarde zullen wensen gezegend te worden als jij.
(voetnoot: Ook mogelijk is de vertaling: ‘Door jou zullen alle volken op aarde gezegend worden.’)
nieuw: In jou zullen alle volken op aarde gezegend worden.
(voetnoot: Ook mogelijk is de vertaling: ‘Alle volken op aarde zullen wensen gezegend te worden als jij.’)

Veel lezers begrijpen niet waarom de NBV de bekende weergave van deze tekst wel noemt als mogelijkheid, maar dan alleen in de voetnoot. Bij nadere bestudering blijkt dat beide opties mogelijk zijn als vertaling. Er is hier geen sprake van goed of fout. Wel blijkt dat juist de bekende weergave in het recente bijbelonderzoek de beste papieren heeft. Daarom volgen we die optie in de NBV21 en noemen we de andere in de voetnoot.

Voor een uitgebreide bespreking van deze kwestie: Jaap van Dorp, ‘De zegen van Abram als revisie-probleem – Herziening van de vertaling van Genesis 12:3b’, *Met Andere Woorden* 36/2 (2017), 6–21.

RUTH

Ruth 1:6

oud: en dat het weer te eten had
nieuw: en het weer brood had gegeven

Het Hebreeuwse woord *lechem* betekent ‘brood’ of, meer algemeen, ‘voedsel’. Vanwege de link met Betlehem (‘broodhuis’, zoals het gangbaar wordt vertaald) willen veel lezers hier graag het woord ‘brood’ lezen. En inderdaad gebruikt de NBV vaker het woord ‘brood’ in de betekenis van ‘voedsel’, zie bijvoorbeeld Psalm 104:14 en Matteüs 6:11.

Daarnaast geeft de nieuwe formulering duidelijker aan – net als in de brontekst – dat God het is die het volk weer te eten gaf.

Ruth 1:17

oud: DE HEER is mijn getuige: alleen de dood zal mij van u scheiden!
nieuw: Alleen de dood zal mij van u scheiden, en anders mag de HEER met mij doen wat Hij wil!

Ruth zet haar woorden kracht bij met een eedformule. In het Hebreeuws is dit een vaste uitdrukking. In de NBV wordt die formule bijna altijd op dezelfde manier vertaald. Alleen Ruth 1:17 is een uitzondering. In de NBV21 trekken we dat recht.

Ruth 2:1 en 3:11

oud: • Nu was Noömi van de kant van haar echtgenoot Elimelech verwant aan een belangrijk man, die Boaz heette.
• ... iedereen in de stad weet immers dat je een bijzondere vrouw bent.
nieuw: • Nu was Naomi van de kant van haar echtgenoot Elimelech verwant aan een moedig en invloedrijk man, die Boaz heette.
• ... iedereen in de stad weet immers dat je een moedige vrouw bent.

Boaz wordt in Ruth 2:1 een *’isj gibboor chajil* genoemd; de NBV schuift die termen ineen tot de aanduiding ‘een belangrijk man’. In Ruth 3:11 wordt echter ook Ruth als *chajil* getypeerd.

PSALMEN

Psalm 23:6

oud: ik keer terug in het huis van de HEER tot in lengte van dagen.
 nieuw: ik verblijf in het huis van de HEER tot in lengte van dagen.

In Psalm 23:6 staat in het Hebreeuws een woord dat zowel ‘ik keer terug’ als ‘ik verblijf’ kan betekenen. Op het eerste gezicht ligt ‘ik verblijf’ het meest voor de hand. Die betekenis past het beste bij het beeld dat in het slot van deze psalm centraal staat: het beeld van de gastheer die zijn gast (de ik-persoon) aan tafel uitnodigt, verzorgt en beschermt.

Waarom koos de NBV voor ‘ik keer terug’? Dat is omdat men een verband zag met vers 3, waar men wilde vertalen: ‘Hij brengt mij behouden terug.’ Dan zou er tussen vers 3 en vers 6 een mooie parallel ontstaan. Toch is dat niet gebeurd: in vers 3 kwam in de NBV uiteindelijk de gangbare vertaling ‘Hij geeft mij nieuwe kracht’ te staan. De optie ‘Hij brengt mij behouden terug’ werd nog wel in een voetnoot bij de vertaling genoemd als mogelijk alternatief.

Die voetnoot wordt echter geschrapt in de NBV21, omdat de optie ‘Hij brengt mij behouden terug’ door vrijwel alle uitleggers afgewezen wordt. Daarmee komt de keuze voor ‘ik keer terug’ in vers 6 echter op losse schroeven te staan. Het verdient dan de voorkeur om ook hier te kiezen voor de meer gangbare vertaling met ‘ik verblijf’.

Psalm 42:1

oud: —
 nieuw: Tweede boek

Het bijbelboek Psalmen is een bundel van vijf boeken: Psalm 1–41, 42–72, 73–89, 90–106 en 107–150. In veel bijbelvertalingen zijn deze boeken van een opschrift voorzien, zoals bijvoorbeeld in de NBG-vertaling 1951 en de Wilibrordvertaling. Deze opschriften hebben we nu ook geplaatst in de NBV21. Vandaar dat boven Psalm 42 staat: Tweede boek.

Door nu voor beiden hetzelfde woord te kiezen, ‘moedig’, blijft dit motief werkzaam in de tekst. Boaz wordt daarnaast ook nog *gibboor* genoemd. Door dat als ‘invloedrijk’ weer te geven wordt zijn status goed onderstreept. Was Boaz moedig? Het getuigt van moed om je over een verschoppeling te ontfermen; dat kost je wat (niet voor niets ziet de niet bij name genoemde man uit Ruth 4 ervan af). De link met de tijd van de Rechters (zie Ruth 1:1) maakt dit nog sprekender: het is een tijd van heldhaftige, moedige strijders. Daar zet het verhaal van Ruth een voorbeeld van een ander type heldhaftigheid naast.

Ruth 2:12 en 3:9

oud: • – de HEER, de God van Israël, onder wiens vleugels je een toevlucht hebt gezocht.
 • ‘Wilt u mij bij u nemen, want u kunt voor ons als lossers optreden.’
 nieuw: • – de HEER, de God van Israël, onder wiens vleugels je bent komen schuilen.
 • ‘Laat mij bij u schuilen, want u kunt voor ons als lossers optreden.’

In Ruth 2:12 spreekt Boaz mooie woorden tegen Ruth: ze heeft haar toevlucht gezocht onder Gods vleugels. In Ruth 3:9 lijkt Ruth daarop te reageren als ze – letterlijk – zegt: ‘Spreid uw vleugels over mij uit.’ In de NBV (‘Wilt u mij bij u nemen?’) is die parallel onzichtbaar geworden. Kun je dit oplossen door Ruth tegen Boaz te laten zeggen: ‘Laat mij schuilen onder uw vleugels’? Nee, dat is geen goede oplossing. De beeldspraak is functioneel als het over God gaat, maar spreken over Boaz’ vleugels levert in het Nederlands een rare uitspraak op. Dan bereik je niet het effect dat de tekst wil bereiken. Toch is er wel een andere mogelijkheid om de parallel zichtbaar te maken en om tegelijkertijd een vertaling in goed Nederlands te bieden. Dat kan door in beide teksten te werken met het motiefwoord ‘schuilen’. Dat is de keuze van de NBV21.

SPREUKEN 8

Spreuken 8:1

oud: Roept Wijsheid niet, laat Inzicht haar stem niet horen?
 nieuw: Hoor! Wijsheid roept, Inzicht laat haar stem horen.

Spreuken 8 opent in de brontekst met een retorische vraag om de aandacht van de lezer te trekken. Om datzelfde effect in het Nederlands te bereiken is de retorische vraag niet zo geschikt. Want aan het begin van een nieuw hoofdstuk heeft de lezer geen houvast om de kracht van zo’n retorische vraag aan te voelen. Een krachtige uitroep dient dat doel veel beter. Het is dan meteen duidelijk wat er van de lezer wordt verwacht: opletten!

Spreuken 8:18

oud: Rijkdom en eer zijn mijn bezit, duurzame weelde en gerechtigheid.
 nieuw: Rijkdom en eer heb ik te bieden, blijvende weelde en voorspoed.

De letterlijke vertaling van de woorden die Wijsheid hier spreekt is ‘bij mij zijn rijkdom en eer’. Dat kun je op twee manieren opvatten: dat Wijsheid rijkdom en eer bezit, of dat Wijsheid rijkdom en eer te bieden heeft. De NBV kiest voor het eerste, maar het centrale punt in Spreuken 8 is wat Wijsheid haar hoorders te bieden heeft (zie ook vers 14).

In het tweede deel van dit vers spreekt de NBV van ‘duurzame weelde’. Dat is in het Nederlands een ongebruikelijke combinatie. De keuze voor ‘blijvende weelde’ klinkt natuurlijker. Daar kiezen we voor in de NBV21.

Spreuken 8:22

oud: De HEER heeft mij vóór al het andere verworven, toen hij zijn scheppingswerk begon, schiep hij eerst mij.
 nieuw: De HEER heeft mij vóór al het andere geschapen, toen Hij zijn scheppingswerk begon, was ik zijn eersteling.

Het werkwoord *qanah* kan zowel ‘scheppen’ (Exodus 15:16) als ‘verwerven’ (Psalm 74:2) betekenen. De NBV kiest voor ‘verwerven’, maar brengt de betekenis ‘scheppen’ er aan het eind van de zin ook nog in. In deze context staat het ‘scheppen’ echter centraal. De betekenis ‘verwerven’ past hier veel minder goed. Daarom kiezen we in de NBV21 ondbelzinnig voor de betekenis ‘scheppen’. Daarmee volgen we de gangbare uitleg.

Spreuken 8:31

oud: vond vreugde in zijn hele aarde en was blij met alle mensen.
 nieuw: vond vreugde in zijn hele aarde en verheugde mij in de mensheid.

Dit vers maakt duidelijk dat Wijsheid blij was met de schepping van de mens. Maar de woordkeus in het tweede deel van het vers is te vlak en past niet goed bij het taalgebruik in de voorafgaande verzen. Beter is het om met ‘zich verheugen’ aan te sluiten bij de combinatie van ‘vreugde’ en ‘verheugen’ uit vers 30. Met de woorden ‘alle mensen’ aan het slot wordt de suggestie gewekt dat Wijsheid blij was met elk mens afzonderlijk. Uit de context blijkt echter dat het hier gaat over de mensheid als geheel.

JESAJA 6–9

Jesaja 6:5

oud: Wee mij! Ik moet zwijgen
 nieuw: Wee mij! Ik ben verloren

De vertaling van het werkwoord in dit vers is volgens oudere commentaren ‘zwijgen’, maar recentere commentaren en woordenboeken noemen ‘verloren zijn’ als betekenis. Die betekenis is ook zinniger in de context: de profeet is zich ervan bewust dat hij onrein is, maar toch heeft hij de HEER gezien. Dat betekent dat hij verloren is: als je onrein was mocht je pertinent niet in de buurt komen van een heilige plaats, laat staan van de Heilige zelf; daarop stond de doodstraf (Exodus 19:21; Exodus 33:20; Deuteronomium 18:16).

Jesaja 7:22

oud: Door de overvloed aan melk die ze geven, heeft iedereen ruimschoots boter te eten. Boter en honing is er voor wie in het land zijn achtergebleven.

nieuw: Doordat ze ruimschoots melk geven, zal iedereen boter eten. Voor wie in het land achterblijven is er boter en honing.

De manier waarop de NBV hier vertaalt, wekt de indruk dat de boodschap positief is. Maar veel recente uitleggers hebben daar vragen bij. Melk en boter behoorden tot het eenvoudige voedselpatroon van nomaden. Je kunt de tekst dus ook negatief lezen: dat het stadsleven en de akkerbouw zijn ingestort. En dat de dieren ruimschoots melk geven, kan weer betekenen dat de dieren geen jongen meer krijgen om die melk op te drinken. We hebben gekozen voor een vertaling die de tekst net iets minder invult, zodat je dit vers zowel positief (de oudere uitleg) als negatief (de nieuwere uitleg) kunt opvatten.

Jesaja 8:16

oud: ... gevangen. ¹⁶Bewaar mijn getuigenis zorgvuldig, verzegel dit onderrecht in mijn leerlingen.’

nieuw: ... gevangen.’
¹⁶Ik zal mijn getuigenis zorgvuldig bewaren, dit onderricht in mijn leerlingen verzegelen.

Wie is er in dit vers aan het woord, God of de profeet? De NBV ziet deze zin als afsluiting van Gods boodschap. Dat is op grond van de brontekst niet uitgesloten, maar toch denken de meeste uitleggers dat het hier gaat om de woorden van Jesaja. Een belangrijke aanwijzing is het spreken over ‘mijn leerlingen’ en over ‘mijn getuigenis’. Het ligt meer voor de hand dat de profeet die woorden gebruikt. In de nieuwe tekst wordt de directe rede dus afgesloten vóór vers 16. Deze wijziging brengt met zich mee dat de werkwoorden in vers 16 op een andere manier gelezen moeten worden: niet als gebiedende wijs, maar als persoonsvormen in de eerste persoon enkelvoud. De NBV21 kiest hier voor de gangbare uitleg.

Jesaja 9:3

oud: de stok op hun schouder, de zweep van de drijver

nieuw: de stok op hun schouder, de staf van de drijver

De NBV heeft het hier over een ‘zweep’, maar het Hebreeuwse woord dat hier staat, wordt gebruikt voor ‘staf’: een herdersstaf, een stok om mee te slaan, of als symbool van macht (‘scepter’). In het boek Jesaja zijn er zeven gevallen waarin ‘stok en staf’ in combinatie voorkomen. In al die gevallen staan ze symbool voor Assyrië. Door steeds met ‘stok en staf’ te vertalen, blijft dit opvallende motief beter herkenbaar.

Jesaja 9:5

oud: Goddelijke held

nieuw: Sterke God

Het rijtje namen in Jesaja 9:5 is heel bekend. De NBV geeft de tweede naam in de rij weer als: ‘Goddelijke held’. Toch is het beter om dit te vertalen als ‘Sterke God’. Ten eerste ligt het vanuit het Hebreeuws voor de hand om het woord dat de NBV als zelfstandig naamwoord opvat (‘held’) te zien als bijvoeglijk naamwoord (‘sterke’). In de tweede plaats heeft deze titel – net als de voorafgaande en de volgende – betrekking op God: het is een naam voor de messiaanse koning waarin klinkt hoe God – de sterke God – door de messiaanse koning werkzaam zal zijn. Tot slot is dezelfde uitdrukking in Jesaja 10:21 ook met ‘sterke God’ vertaald, en in Deuteronomium 10:17 met ‘machtige God’.

JONA

Jona 1:1

oud: Eens richtte de HEER zich tot Jona

nieuw: De HEER richtte zich tot Jona

Het boek Jona begint nogal abrupt. De NBV heeft het woordje ‘eens’ ingevoegd zodat

meteen duidelijk is dat we te maken hebben met het genre van de vertelling. De brontekst heeft hier echter een vaste formulering die vaak voorkomt in de profetenboeken. De NBV21 volgt die vaste formulering, zonder een extra woordje ‘eens’. Het blijkt evengoed wel dat het boek Jona een vertelling is.

Jona 1:2

oud: ten hemel schreiend

nieuw: Ik heb gezien

In de brontekst staat een bijzondere uitdrukking, letterlijk vertaald ‘hun kwaad is opgekloppen voor mijn aangezicht’. Dit betekent dat God de wandaden van Nineve heeft opgemerkt. Met de keuze voor ‘Ik heb gezien’ komt dit sterker naar voren. De NBV maakt er te veel een figuurlijke uitdrukking van.

Jona 2:3

oud: In mijn nood roep ik de HEER aan en hij antwoordt mij.

nieuw: In mijn nood riep ik de HEER aan en Hij antwoordde mij.

De NBV heeft het gebed van Jona (Jona 2:3–10) in z’n geheel in de tegenwoordige tijd gezet. Op het eerste gezicht past die keuze ook het beste bij het verhaal. Jona’s gebed is dan een smeekgebed. Vanuit de vis bidt Jona om redding: ‘In mijn nood roep ik de HEER aan.’

Het probleem is alleen dat dit niet goed past bij de werkwoordsvormen in de brontekst. De Hebreeuwse werkwoordsvormen zijn – volgens bijna alle onderzoekers – hier duidelijk op te vatten als *verleden* tijd. Jona’s gebed is dan geen smeekgebed, maar een dankgebed. Zo vatten vrijwel alle vertalingen het ook op. Jona dankt God, die hem heeft gered. ‘In mijn nood riep ik de HEER aan en Hij antwoordde mij.’ De NBV21 volgt deze weergave.

Maar hoe past Jona’s gebed dan bij het verhaal? Waarschijnlijk mogen we zeggen dat de vis die God stuurt om Jona op te slokken, het begin is van Jona’s redding. En vanuit de buik van de vis dankt Jona God voor zijn redding – alsof die al compleet is. Misschien een lastiger uitleg dan bij de tekst van de NBV? Ja, maar

het gaat erom dat een vertaling de brontekst recht doet, ook als dat een tekst oplevert die iets lastiger uit te leggen is.

Jona 3:8

oud: Laat iedereen anders gaan leven

nieuw: Laat iedereen breken met zijn kwalijke praktijken

In de brontekst staat een formulering die ook op andere plaatsen in het Oude Testament voorkomt, vooral in het boek Jeremia. Daar kiest de NBV consequent voor ‘breken met zijn kwalijke praktijken’. Die formulering gebruiken we nu ook in Jona 3:8 en 3:10. Zo wint de vertaling aan consistentie. Bovendien is dit inhoudelijk een iets betere weergave.

Jona 4:6, 7, 9, 10

oud: de plant

nieuw: de boom

In een vroege versie van de NBV (*Werk in Uitoefening*) staat in Jona 4:6 dat God ‘een ricinusplant’ liet opschieten. Op het allerlaatste moment koos men voor de definitieve NBV alsnog voor het minder zakelijke en bekendere ‘wonderboom’. Maar de verwijzingen naar dit woord met ‘plant’ bleven staan in de tekst. Die passen we nu aan met ‘boom’.

Jona 4:9

oud: verschrikkelijk (kwaad)

nieuw: Was ik maar dood!

In de brontekst staat dat Jona’s woede ‘tot de dood’ is. Door dit weer te geven met ‘verschrikkelijk (kwaad)’ zwakt de NBV het iets af. De keuze van NBV21 om dit wat sterker weer te geven, past bovendien bij wat Jona zegt in 4:8: hij wil liever dood zijn dan zo verder leven.

MATTEÛS 5–9

Matteüs 5:5

oud: het land

nieuw: de aarde

Het Griekse woord *gê* kan zowel ‘land’ als ‘aarde’ betekenen. In het Oude Testament ligt de nadruk vaak op het land, namelijk: het beloofde land. Zo ook in Psalm 37:11 (waar dit vers in Matteüs naar verwijst): ‘Wie nederig zijn, zullen het land bezitten.’ In latere eeuwen wordt echter het beeld van Gods komende koninkrijk steeds belangrijker. Dat koninkrijk is niet beperkt tot één land, maar omvat de hele wereld. Als het woord *gê* zonder nadere geografische bepaling wordt gebruikt, betekent het in Matteüs meestal ‘de aarde’. Zie bijvoorbeeld Matteüs 5:13, 5:18, 5:35. Dus ook al bevat Matteüs 5:5 een echo van Psalm 37:11, toch is het beter om hier met ‘de aarde’ te vertalen.

Matteüs 5:22, 5:28, 5:32, 5:34, 5:39, 5:44
 oud: En ik zeg zelfs / En ik zeg jullie
 nieuw: Dit zeg Ik daarover

In Matteüs 5 citeert Jezus zesmaal een stukje uit de Tora en verdiept dat vervolgens met zijn eigen voorschriften. Hij leidt die verdieping steeds in met een vaste formule. In de NBV is die afwisselend vertaald als ‘En ik zeg zelfs’ en ‘En ik zeg jullie’. In de NBV21 willen we werken met één vaste formule, net als in de brontekst. Die formule moet zorgvuldig gekozen worden. Het moet niet klinken als een directe tegenstelling, zoals zou kunnen met ‘Maar Ik zeg u’. Bovendien moet uit de formule blijken dat Jezus er niet zomaar iets ‘naast’ zet, maar dat Hij tot de kern van de zaak wil doordringen, die veel verder gaat dan men zou verwachten. Daarom kiest de NBV21 steeds voor de formulering ‘Dit zeg Ik daarover’.

Matteüs 6:2
 oud: Dus wanneer je aalmoezen geeft,
 nieuw: Dus wanneer je iemand iets geeft uit barmhartigheid,

Het woord ‘aalmoes’ komt een aantal keer voor in de NBV (in Matteüs, Lucas, Handelingen en Jezus Sirach). In andere boeken, zoals Tobit, is het juist vermeden. Het woord ‘aalmoes’ is inmiddels zo verouderd dat we het niet meer gebruiken in de NBV21. In plaats van ‘aalmoezen geven’ kiezen we voor ‘iets geven uit barmhartigheid’ of voor ‘geld geven aan de armen’.

Matteüs 6:10
 oud: en uw wil gedaan worden
 nieuw: laat uw wil gedaan worden

De eerste drie beden van het Onzevader beginnen in het Grieks alle drie met een vergelijkbare werkwoordsvorm. In de brontekst is er dus een duidelijke cadans. De NBV onderbreekt die cadans door de derde bede te laten beginnen met ‘en’. Bovendien worden nu de tweede en de derde bede zo sterk aan elkaar gekoppeld dat het lijkt alsof de woorden ‘op aarde zoals in de hemel’ bij allebei horen. Dat is echter niet het geval: ze horen bij de derde bede. Om die twee redenen kiest de NBV21 ervoor om het ‘laat’ te herhalen in de derde bede. Zo blijft de cadans in het gebed bewaard.

Matteüs 6:12
 oud: zoals ook wij hebben vergeven wie ons iets schuldig was
 nieuw: zoals ook wij vergeven wie ons iets schuldig is

De Griekse werkwoordsvorm die hier staat, kun je opvatten als een verleden tijd. De NBV heeft die weergegeven met: ‘zoals ook wij *hebben vergeven*’. Maar deze vorm kan ook een gewoonte aanduiden: ‘zoals ook wij *plegen te vergeven*’. Als je het zo opvat, kun je het goed met een onvoltooid tegenwoordige tijd vertalen: ‘zoals ook wij vergeven’. Dat doen we in de NBV21. De zin loopt dan ritmisch beter, wat ook behulpzaam is bij het opzeggen van het gebed.

Matteüs 6:13
 oud: red ons uit de greep van het kwaad
 nieuw: red ons van het kwaad

Of het hier gaat over ‘de kwade’, dat is de duivel (de mannelijke vorm van het Griekse woord), of over ‘het kwaad’, dat wil zeggen: het kwaad in al z’n vormen (de onzijdige vorm van het Griekse woord) kun je aan het Grieks niet zien. De NBV kiest voor ‘het kwaad’, maar voegt de woorden ‘uit de greep’ toe. Ten eerste omdat ‘het kwaad’ dan toch iets actiever wordt voorgesteld, als een kwade macht. En ten tweede omdat ‘red-den van’ minder goed Nederlands zou zijn. Toch

is er veel kritiek gekomen op de toevoeging van de woorden ‘uit de greep’. Het wordt gezien als té omschrijvend, niet passend in een gebedstekst. Die kritiek hebben we ter harte genomen.

In de NBV komt ‘redden van’ geregeld voor (zie bijvoorbeeld 2 Timoteüs 4:18 ‘De Heer zal me van alle kwaad redden’). Het kan dus ook in het Onzevader worden gebruikt. Daar komt bij dat in de bede ‘red ons van het kwaad’ de aanduiding ‘het kwaad’ zeer breed is – daaronder valt ook ‘hij die het kwaad zelf is’, de duivel (zie Matteüs 13:19).

Voor een uitgebreide bespreking van de veranderingen in het Onzevader: Matthijs de Jong en Ilse Visser, ‘Het Onzevader in revisie: Matteüs 6:9–13 in de nieuwe Bijbelvertaling’, *Met Andere Woorden* 37/1 (2018), 7–23.

Zoals blijkt uit dit artikel, hebben we in eerdere instantie overwogen om te werken met ‘het Kwaad’ met hoofdletter (‘red ons van het Kwaad’). Uit alle reacties bleek dat veel lezers de hoofdletter in ‘het Kwaad’ niet opvatten als aanduiding van een personificatie, maar als een (misplaatste) eerbiedshoofdletter. Daarom hebben we van deze oplossing afgezien en formuleren we met ‘het kwaad’.

Matteüs 8:2
 oud: die aan huidvraat leed
 nieuw: die door een huidziekte onrein was

In plaats van het woord ‘melaats’ gebruikt de NBV het woord ‘huidvraat’. Dat was een stap vooruit, want melaats is een ander woord voor lepra, ook bekend als ‘de ziekte van Hansen’, en dat is heel iets anders dan waar het in de Bijbel over gaat. Het misverstand ontstond doordat het Griekse woord *lepra*, dat van oorsprong, en ook in het Nieuwe Testament, een huidziekte aanduidt, in latere eeuwen gebruikt werd voor een heel andere ziekte: het huidige lepra. In de Bijbel gaat het om huidziekten.

De NBV koos voor de bijzondere term ‘huidvraat’ (een neologisme) omdat daarmee in Leviticus 13 een verband gelegd kon worden tussen ‘huidvraat’ bij mensen en andere vormen van ‘vraat’ in muren en op stoffen. Deze oplossing werkt goed voor Leviticus 13. Maar

op de andere plaatsen in de Bijbel werkt ‘huidvraat’ minder goed: het element ‘vraat’ blijft bij lezers vaak een beeld van ernstige fysieke toetakeling op te roepen. Dat is echter niet de bedoeling van het bijbelse begrip.

In de Bijbel staat iets anders op de voorgrond: onreinheid. Het grote punt van deze bijbelse huidziekte is dat het iemand onrein maakte, waardoor die persoon buiten het sociale leven kwam te staan. Het is niet voor niets dat in Matteüs 8:2 de zieke tegen Jezus zegt: ‘Heer, als U wilt, kunt U mij rein maken.’ Natuurlijk gaat het om genezing van de huidziekte, maar wat voorop staat – in alle gevallen in de Bijbel – is het weer rein worden.

In de NBV21 kiezen we een nieuwe oplossing: een vertaling waarin het belangrijkste element, de onreinheid, wordt genoemd. Het gaat om een huidziekte die onreinheid veroorzaakt. Dát is de kern, en dat moet in de vertaling worden overgebracht.

Voor een uitgebreide bespreking van deze kwestie: Matthijs de Jong, Saskia van der Lingen, Jaap van Dorp, ‘Huidvraat: vertaalfondst of jeukwoord’, *Met Andere Woorden* 38/2 (2019), 6–27.

Matteüs 9:2
 oud: Wees gerust
 nieuw: Houd moed, mijn kind

Het woord waarmee Jezus de man moed insprekt, komt vaker voor in de evangeliën: als Jezus zijn leerlingen moed insprekt tijdens een storm op het water en als Hij zieken moed insprekt. We hebben gezocht naar een bemoediging die op alle plaatsen gebruikt kan worden. Dat lukt het beste met ‘houd moed’.

In de brontekst spreekt Jezus de verlamde aan met ‘mijn kind’, maar in de NBV staan die woorden niet. Het argument was dat de aanspreking ‘mijn kind’ geen natuurlijk Nederlands is. Inderdaad zou je iemand die niet je kind is in het Nederlands nooit aanspreken als ‘mijn kind’. Veel lezers blijken er echter grote moeite mee te hebben dat deze woorden nu in de vertaling ontbreken. We hebben daarom goed uitgezocht hoe gewoon of ongevoelen deze manier van aanspreken in het

Grieks is. Het blijkt ook in het Grieks opvallend te zijn als je iemand buiten je familie als ‘mijn kind’ aanspreekt. Het is dus ook in de brontekst een ongewone uitdrukking. Daarom kiezen we ervoor in de NBV21 deze woorden toch zo in de vertaling op te nemen, ook al klinkt het in het Nederlands ongewoon. Het is een betekenisvol onderdeel van de tekst.

Matteüs 9:2

oud: Uw zonden worden u vergeven
 nieuw: Uw zonden zijn u vergeven

De Griekse werkwoordsvorm die hier staat laat zien: het gebeurt op dit moment. Eigenlijk zegt Jezus ‘hierbij zijn uw zonden vergeven’. Zo heeft de NBV het ook opgevat, maar de vertaling met ‘worden’ is een beetje dubbelzinnig; dat kun je ook makkelijk lezen alsof het in de toekomst gaat gebeuren, terwijl dat niet de bedoeling is. Daarom kiezen we in de NBV21 voor ‘zijn’. Dat maakt duidelijk dat het ‘hier en nu’ gebeurt, door het machtswoord van Jezus zelf.

Matteüs 9:22

oud: Wees gerust
 nieuw: Houd moed, mijn dochter

Voor ‘houd moed’, zie hierboven bij Matteüs 9:2. Voor ‘mijn dochter’ geldt hetzelfde als voor ‘mijn kind’ in Matteüs 9:2 (zie hierboven). In het Nederlands gebruik je de aanspreking ‘mijn dochter’ zelden of nooit: dit is geen gangbaar Nederlands. Maar bij nader inzien blijkt het ook in het Grieks ongebruikelijk te zijn om iemand buiten je familie als ‘mijn dochter’ aan te spreken. Omdat het dus ook in de brontekst een opvallende uitdrukking is, gebruiken we ‘mijn dochter’ ook in de NBV21, ook al klinkt dat in het Nederlands ongewoon.

1 KORINTIËRS 12–14

1 Korintiërs 12:13–14

oud: ¹³ Wij zijn allen gedoopt in één Geest en zijn daardoor één lichaam geworden, wij zijn allen van één Geest

doordrenkt, of we nu Joden of Grieken zijn, of we nu slaven of vrije mensen zijn. ¹⁴ Immers, een lichaam bestaat niet uit één deel, maar uit vele.
 nieuw: ¹³ Wij zijn allen gedoopt in één Geest en zijn daardoor één lichaam geworden; of we nu Joden of Grieken zijn, slaven of vrije mensen, we zijn allen van één Geest doordrenkt. ¹⁴ Tegelijk bestaat een lichaam niet uit één deel, maar uit vele.

De NBV kiest ervoor de zinsdelen in vers 13 anders te ordenen dan de brontekst. De zin ‘wij zijn allen van één Geest doordrenkt’ is naar voren gehaald. De aansluiting van vers 14 op vers 13 is daardoor niet zo helder: je zou eigenlijk verwachten dat in vers 14 de eenheid wordt toegelicht, maar het gaat in dat vers juist om de veelheid! Door in vers 13 de volgorde van de brontekst te volgen, wordt het betoog helderder. Paulus begint zijn betoog in vers 12 met het naast elkaar zetten van het ene lichaam en de vele delen. Vervolgens licht hij in vers 13 de eenheid van het lichaam toe en werkt hij in vers 14 uit dat een lichaam vele delen heeft. Vers 13 en 14 staan dus naast elkaar en belichten elk een aspect van vers 12. Dat is in de NBV21 beter te volgen.

1 Korintiërs 13:3

oud: al gaf ik mijn lichaam prijs en kon ik daar trots op zijn
 nieuw: al gaf ik mijn lichaam prijs om te worden verbrand
 (voetnoot: *om te worden verbrand* – In andere handschriften staat: ‘en kon ik daar trots op zijn’.)

We kunnen niet met zekerheid vaststellen wat Paulus precies geschreven heeft in 1 Korintiërs 13:3. Het Grieks kan zowel vertaald worden met ‘en kon ik daar trots op zijn’ als met ‘om te worden verbrand’. We plaatsen daarom in de NBV21 een voetnoot, waardoor beide opties genoemd worden. En we geven de voorkeur in de vertaling aan ‘om te worden verbrand’. Dat is om drie redenen. Het eerste argument heeft te maken met het Grieks en is te

technisch om hier uiteen te zetten. Ten tweede zien we dat de uitdrukking ‘je lichaam prijsgeven’ in het Grieks meestal gevolgd wordt door woorden die aangeven wat er dan met het lichaam zal gebeuren. En ten derde is trots als doel van zelfopoffering een gedachte die Paulus vreemd is.

1 Korintiërs 13:12

oud: Nu kijken we nog in een wazige spiegel, maar straks staan we oog in oog.
 nieuw: Nu zien we nog maar een afspiegeling, een raadselachtig beeld, maar straks staan we oog in oog.

De NBV biedt een begrijpelijke tekst, maar eigenlijk is dit niet precies wat de brontekst zegt. Paulus zegt twee dingen over het ‘zien’. Het is via een spiegel, dus indirect. En wat je ziet is raadselachtig. Voor Paulus’ hoorders was het meteen duidelijk dat hij sprak over de indirecte manier waarop mensen iets te weten kunnen komen van de hemelse wereld. Die kennis kun je bijvoorbeeld via profetieën en visioenen ontvangen. Waarschijnlijk zinspeelt Paulus hier ook op Numeri 12:8: ‘met hem spreek Ik rechtstreeks, duidelijk, niet in raadsels’. Zoals de NBV het beeld weergeeft zou het misverstand kunnen ontstaan dat Paulus iets zegt over de kwaliteit van een spiegel, maar het punt is dus dat aardse kennis nog indirect is, alsof je via een spiegel kijkt. Die bedoeling wordt het duidelijkst door te vertalen met ‘afspiegeling’. En ‘een raadselachtig beeld’ sluit goed aan bij het Griekse woord *ainigma*.

1 Korintiërs 14:3–4, 5, 12, 17, 26

oud: ³ ... wat hij zegt is opbouwend, troostend en bemoedigend. ⁴ Iemand die in klanktaal spreekt is daar alleen zelf bij gebaat; iemand die profeteert doet dat ten bate van de gemeente. ⁵ ... zodat de gemeente er baat bij heeft. ... ¹² ... moet u ernaar streven uit te blinken in de opbouw van de gemeente. ... ¹⁷ ... maar op die manier is een ander er niet bij gebaat. ... ²⁶ ... Laat alles tot opbouw van de gemeente zijn.

nieuw: ³ ... wat hij zegt is opbouwend, troostend en bemoedigend. ⁴ Wat iemand in klanktaal zegt, is alleen opbouwend voor hemzelf; de woorden van iemand die profeteert, zijn opbouwend voor de gemeente. ⁵ ... zodat het opbouwend is voor de gemeente. ... ¹² ... streef er dan naar uit te blinken in gaven die de gemeente opbouwen. ... ¹⁷ ... maar op die manier is het niet opbouwend voor de ander. ... ²⁶ ... Laat alles tot opbouw van de gemeente zijn.

Paulus gebruikt in dit gedeelte zeven keer de stam *oikodomeō*, ‘opbouwen’ en verwante termen. Dit motiefwoord is in de NBV gevarieerd weergegeven met afleidingen van ‘opbouwen’ en ‘baat hebben bij’. Maar omdat dit motiefwoord de essentie weergeeft van Paulus’ betoog, hebben we gezocht naar een manier om steeds iets met ‘opbouwen’ te doen, zodat de boodschap beter blijft haken bij de lezer. Dat kan hier zonder dat het hinderlijk wordt. Soms is er dan wel een kleine herformulering nodig. Je kunt niet zeggen dat iemand opbouwend is, wel dat zijn woorden opbouwend zijn, of dat wat iemand zegt.

1 Korintiërs 14:24

oud: Maar profeteert iedereen, dan zal een ongelovige buitenstaander door iedereen worden beoordeeld en terechtgewezen.
 nieuw: Maar profeteert iedereen, dan zal een ongelovige buitenstaander door iedereen op de juiste wijze worden beoordeeld en door iedereen worden terechtgewezen.

De woorden ‘door iedereen worden beoordeeld en terechtgewezen’ roepen net niet het goede beeld op. Het klinkt op deze manier vooral alsof iemand eens flink de les gelezen wordt. Het Griekse woord dat hier gebruikt wordt kan ook ‘doorgronden’, ‘op de juiste waarde schatten’, ‘op de juiste wijze beoordelen’ betekenen. De profetie is immers bedoeld om mensen de waarheid te zeggen. Om de juistheid van het oordeel meer door te laten klinken, kiezen we

voor ‘op de juiste wijze beoordelen’. Daarnaast voegen we, net als in de brontekst, een tweede ‘door iedereen’ toe. Paulus legt er in dit voorbeeld namelijk bewust de nadruk op dat de héle gemeente profeteert.

1 PETRUS 1–2

1 Petrus 1:17

- oud: En aangezien u hem die iedereen beoordeelt naar zijn daden, zonder aanzien des persoons, Vader noemt, moet u tijdens uw leven als vreemdeling ook ontzag voor hem hebben
- nieuw: En als u Hem Vader noemt die iedereen naar zijn daden beoordeelt, zonder aanzien des persoons, heb dan ook ontzag voor Hem tijdens uw leven als vreemdeling.

De woorden ‘u Hem Vader noemt’ horen bij elkaar, maar zijn in de NBV ver uit elkaar getrokken. Daardoor wordt de zin ondoorzichtig en moeilijker (voor)leesbaar. Door de woorden ‘Vader noemt’ naar voren te halen, wordt dit opgelost. Verder is een constructie met ‘dan ook’ duidelijker dan alleen ‘ook’. Bedoeld is: als God voor u een Vader is die onafhankelijk rechtspreekt, heb dan ook ontzag voor Hem zoals dat bij zo’n Vader past.

1 Petrus 1:23–25

- oud: door Gods levende en altijd blijvende woord. ‘De mens is als gras en zijn schoonheid als een bloem in het veld: het gras verdort en de bloem valt af, maar het woord van de Heer blijft eeuwig bestaan.’
- nieuw: door Gods levende woord, dat voor altijd standhoudt.
‘De mens is als gras
en zijn schoonheid als een bloem
in het veld:
het gras verdort en de bloem valt af,
maar het woord van de Heer houdt
eeuwig stand.’

In de NBV21 zijn het slot van vers 23 en het slot van het citaat met het werkwoord ‘standhouden’ nog iets duidelijker op elkaar afgestemd. Het citaat zelf is zover mogelijk afgestemd op Jesaja 40:6–8 (in Jesaja 40:8 verandert ‘altijd’ in ‘eeuwig’). Nieuw is dat het citaat hier nu ook poëtisch vormgegeven is. Dat past bij de weergave in de NBV van langere citaten uit poëzie, waarbij niet alleen de inhoud maar ook de vorm van de tekst van belang is.

1 Petrus 2:24

- oud: Hij heeft in zijn lichaam onze zonden het kruishout op gedragen
- nieuw: Hij heeft onze zonden gedragen met zijn lichaam aan het kruishout

De zin die hier in het Grieks staat, kun je op verschillende manieren lezen. Het kan zoals de NBV het heeft opgevat, maar toch is dat niet zo waarschijnlijk. Want nergens in het Nieuwe Testament wordt Jezus’ dood op deze manier voorgesteld. De meeste uitleggers vatten de zin daarom op zoals in de NBV21 is weergegeven. In de brontekst worden twee bijbelteksten uit het Oude Testament gecombineerd. De eerste is Jesaja 53:11–12, waar in de Griekse vertaling staat dat de dienaar de zonden van velen draagt (*anaferein*). De tweede is Deuteronomium 21:22–23, waar in de Griekse vertaling sprake is van een lichaam dat aan (*epi*) een houten paal is gehangen. In het Nieuwe Testament wordt dat laatste weergegeven met het ‘kruishout’ (vergelijk Handelingen 5:30; 10:39).

Colofon TBD